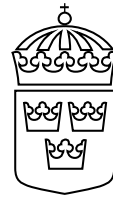

Regeringens skrivelse

2024/25:64

Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2023

Skr.
2024/25:64

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 5 december 2024

Elisabeth Svantesson

Gunnar Strömmer
(Justitiedepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för hur bestämmelserna i rättegångsbalken om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning vid förundersökning i brottmål har tillämpats under 2023. Regeringen redogör också för hur lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning har tillämpats under året. Även tillämpningen enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott redovisas. Skrivelsen omfattar också en redogörelse av inhämtningen av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. Slutligen omfattar skrivelsen användningen av hemliga tvångsmedel i Säkerhetspolisens verksamhet.

Innehållsförteckning

1	Ärendet och dess beredning	4
2	Reglerna om hemliga tvångsmedel	5
2.1	Grunderna för användning av hemliga tvångsmedel	5
2.2	Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation	7
2.3	Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation	9
2.4	Hemlig kameraövervakning	10
2.5	Hemlig rumsavlyssning	10
2.6	Hemlig dataavläsning	11
2.7	Interimistiska beslut	11
2.8	Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	12
2.9	Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet	13
2.10	Offentliga ombud	13
2.11	Underrättelse till enskilda som varit utsatta för hemliga tvångsmedel	14
2.12	Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsyn	14
2.13	Regler om överskottsinformation	15
2.14	Förbud mot avlyssning i vissa fall	16
3	Myndigheternas redovisning	16
3.1	Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation	17
3.2	Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation	21
3.3	Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig kameraövervakning	24
3.4	Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig rumsavlyssning	27
3.5	Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig dataavläsning	29
3.6	Tillämpningen av bestämmelserna om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	37
3.7	Tillämpningen av bestämmelserna om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet	40
3.8	Säkerhetspolisens tvångsmedelsanvändning	42
4	Myndigheternas slutsatser	43
4.1	Tillämpningen av hemliga tvångsmedel vid förundersökning i brottmål eller med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål	43
4.2	Tillämpningen av bestämmelserna om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	48

4.3	Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.....	48	Skr. 2024/25:64
4.4	Säkerhetspolisens tvångsmedelsanvändning	49	
5	Regeringens bedömning av redovisningen av användningen av hemliga tvångsmedel.....	49	
5.1	Utgångspunkter vid användning av hemliga tvångsmedel.....	49	
5.2	Nyttan av de hemliga tvångsmedlen.....	50	
5.3	Pågående arbete på området hemliga tvångsmedel	53	
5.4	Sammanfattande bedömning	54	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 december 2024	55	

1 Ärendet och dess beredning

I enlighet med riksdagens önskemål har regeringen sedan 1983 årligen redovisat hur reglerna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (tidigare hemlig teleavlyssning) har tillämpats under det gångna året (bet. 1981/82:JuU54, rskr. 1981/82:298). Redovisningen har därefter utökats till att avse även användningen av andra hemliga tvångsmedel. Den omfattar i dag också hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning vid förundersökning i brottmål liksom vid tillämpningen av lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen). Redovisningen omfattar dessutom en redogörelse för inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen). Redovisningen innefattar även användningen av dessa tvångsmedel i Säkerhetspolisens verksamhet.

Enligt förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten ska myndigheten till regeringen, senast den 31 maj varje år, redovisa uppgifter om tillämpningen av bestämmelserna om vissa hemliga tvångsmedel enligt närmare anvisningar från regeringen. De närmare anvisningarna framgår av regeringens beslut den 17 december 2015, den 12 mars 2020 respektive den 11 februari 2021 om uppdrag att redovisa användningen av hemliga tvångsmedel (Ju2015/04549, Ju2020/01059 och Ju2021/00612). När det gäller uppgifter om vilken tid en person varit föremål för avlyssning eller övervakning och vilken nytta ett tvångsmedel har haft ska redovisningen avse de förundersökningar som lagts ned eller där beslut i åtalsfrågan fattats under det föregående året och omfatta hela den tid som tvångsmedlet gällt. Redovisningen ska även omfatta interimistiska tillstånd från åklagare och hur domstol sedan beslutat i dessa fall, samt användningen av det förenklade förfarandet vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Uppdraget innefattar också en skyldighet att redovisa Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel på ett visst sätt.

Regeringens senaste redovisning till riksdagen gjordes i november 2023 i skrivelsen Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2022 (skr. 2023/24:47). Skrivelsen behandlades av riksdagen i februari 2024 (bet. 2023/24:JuU9, rskr. 2023/24:132). Regeringen lämnar nu en redogörelse för användningen av hemliga tvångsmedel under 2023. Redogörelsen bygger på de uppgifter som lämnats till regeringen av Åklagarmyndigheten i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Tullverket och Säkerhetspolisen (Ju2024/01294).

2 Reglerna om hemliga tvångsmedel

Skr. 2024/25:64

2.1 Grunderna för användning av hemliga tvångsmedel

Bestämmelser om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning som tvångsmedel vid förundersökning i brottmål finns i 27 kap. rättegångsbalken. Bestämmelser om hemlig dataavläsning finns i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning. Bestämmelser om användning av hemliga tvångsmedel i preventivt syfte finns i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) och i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar. Författningsstöd för tillstånd till att använda hemliga tvångsmedel finns också i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål och, i förhållande till EU:s medlemsstater med undantag för Danmark och Irland, i lagen (2017:1000) om en europeisk utredningsorder. Reglerna om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet finns i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen).

I 2 kap. regeringsformen finns föreskrifter om grundläggande fri- och rättigheter. Föreskrifterna innebär bland annat att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång, mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande (6 § första stycket). Var och en är också skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (6 § andra stycket). Dessa grundläggande fri- och rättigheter får begränsas bara genom lag och endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningarna får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt eller utgöra ett hot mot den fria åsiktsbildningen (20 och 21 §§).

Enligt artikel 8.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Rätten till skydd för privat- och familjeliv omfattar bland annat skydd mot övervakning i olika former. Motsvarande skydd följer av EU:s rättighetsstadga inom EU-rättens tillämpningsområde (artikel 7 och 52.3 i stadgan).

Tvångsmedel som innefattar ingrepp i den privata sfär som artikel 8 i Europakonventionen är avsedd att skydda, kan enligt konventionen endast godtas om de har stöd i lag och omfattas av de undantag som anges i artikel 8.2. Genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är Europakonventionen direkt tillämplig i Sverige. I 2 kap. 19 § regeringsformen föreskrivs att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.

Bestämmelserna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning, hemlig dataavläsning, preventiva tvångsmedel och inhämtning av uppgifter i underrättelseverksamhet utgör för brottsbekämpningen nödvändiga undantag från det skydd mot intrång i enskildas privat- och familjeliv som annars gäller enligt såväl grundlag som Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga.

För all användning av tvångsmedel gäller tre allmänna principer. Dessa principer, som knyter an till innehållet i 2 kap. 21 § regeringsformen, är ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Ändamålsprincipen innebär att en myndighets befogenhet att använda ett tvångsmedel ska vara bundet till det ändamål för vilket tvångsmedlet har beslutats. Behovsprincipen innebär att en myndighet får använda ett tvångsmedel bara när det finns ett påtagligt behov av det och en mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig. Proportionalitetsprincipen, som är lagfäst i bland annat 27 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken, innebär att ett tvångsmedel får tillgripas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse.

Ändrade regler om hemliga tvångsmedel den 1 oktober 2023

Den 1 oktober 2023 trädde lagändringar i kraft som bland annat innebär utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel enligt rättegångsbalken, preventivlagen och lagen om hemlig dataavläsning, se propositionen Hemliga tvångsmedel – effektiva verktyg för att förhindra och utreda allvarliga brott (prop. 2022/23:126).

Brottskatalogerna har utvidgats så att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig dataavläsning, som inte gäller rumsavlyssningsuppgifter, kan användas under en förundersökning för att utreda fler typer av brott. Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning får genom ändringarna dessutom användas för att utreda flera brott vars samlade straffvärde överstiger en viss nivå. Det har också införts en möjlighet att knyta tillstånd till hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och motsvarande hemlig dataavläsning/hemlig dataavläsning som gäller kameraövervaknings- och rumsavlyssningsuppgifter till en person i stället för till en viss plats. Vidare har regler införts om att tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig dataavläsning som gäller kommunikationsavlyssningsuppgifter, får ges i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för ett brott.

Lagändringarna innebär också att preventivlagens tillämpningsområde har utvidgats till att även avse viss särskilt allvarlig brottslighet som begås inom kriminella nätverk.

Dessa regler har således gällt delvis under den tidsperiod som myndigheternas redovisning avser (år 2023).

Ändrade regler om hemliga tvångsmedel den 1 juli 2024 och den 1 september 2024

Skr. 2024/25:64

Den 1 juli 2024 trädde lagändringar i kraft som innebär utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel i syfte att lokalisera personer som håller sig undan eller har avvikit från ett beslut om anhållande eller häktning eller från verkställighet av ett straff. Lagändringarna ökar också möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel i syfte att lokalisera utlänningar som inte har fullgjort sin anmälningskyldighet enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar, se propositionen Bättre möjligheter att verkställa frihetsberövanden (prop. 2023/24:108).

Från den 1 september 2024 har möjligheterna att använda preventiva tvångsmedel utökats ytterligare. Det har bland annat blivit möjligt att använda fler tvångsmedel, till exempel husrannsakan och hemlig rumsavlyssning, i preventivt syfte. Dessutom har inhämtningens tillämpningsområde utvidgats till att även avse viss ekonomisk brottslighet som utövas i organiserad form eller systematiskt, se propositionen Preventiva tvångsmedel för att förebygga och förhindra allvarliga brott (prop. 2023/24:117). Dessa regler gällde inte under den tidsperiod som myndigheternas redovisning avser, utan redogörelsen i avsnitt 2.2–2.14 utgår från vad som gällde under redovisningsperioden (år 2023).

2.2 Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation innebär att meddelanden, som i ett elektroniskt kommunikationsnät överförs eller har överförts till eller från ett telefonnummer eller en annan adress, i hemlighet avlyssnas eller tas upp genom ett tekniskt hjälpmedel för återgivning av innehållet i meddelandet (27 kap. 18 § rättegångsbalken). Definitionen omfattar telefon- och telefaxtrafik, e-posttrafik och överföring av datafiler. Avlyssning får, med vissa begränsningar, verkställas även utanför allmänt tillgängliga telenät, till exempel inom större företagsnät.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får användas om någon är skäligen misstänkt för brottet eller, med vissa begränsningar, sedan den 1 oktober 2023 i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet. Åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen (27 kap. 18 a och 18 b §§ rättegångsbalken).

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får, om någon är skäligen misstänkt för brottet, användas vid förundersökning om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, vissa särskilt uppräknade brott samt med vissa begränsningar försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott om en sådan gärning är straffbelagd. Det får också användas vid förundersökning om annat brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år och, sedan den 1 oktober 2023, under vissa särskilda förutsättningar vid flerfaldig brottslighet. Avlyssning får endast avse ett telefonnummer eller en annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som under den tid som tillståndet avser innehas eller har innehafts av den

misstänkte eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av den misstänkte. Avlyssningen får också avse ett telefonnummer eller en annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte under den tid som tillståndet avser har kontaktat eller kommer att kontakta (27 kap. 18 a § rättegångsbalken).

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får, sedan den 1 oktober 2023, användas i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet vid en förundersökning om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år, vissa särskilt uppräknade brott, samt med vissa begränsningar försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott om en sådan gärning är straffbelagd. Det får också användas vid förundersökning om annat brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i fyra år och, under vissa särskilda förutsättningar, vid flerfaldig brottslighet. Avlyssningen får endast avse ett telefonnummer eller en annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som det finns särskild anledning att anta att gärningsmannen eller någon annan som har medverkat till brottet eller brotten under den tid som tillståndet avser har använt eller kommer att använda. Avlyssningen får också avse ett telefonnummer eller en annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som det finns synnerlig anledning att anta att gärningsmannen eller någon annan som har medverkat till brottet eller brotten under den tid som tillståndet avser har kontaktat eller kommer att kontakta (27 kap. 18 b § rättegångsbalken).

Det är rätten som på ansökan av åklagaren prövar om tillstånd ska ges till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. När en ansökan eller anmälan har kommit in ska rätten så snart som möjligt utse ett offentligt ombud i ärendet och hålla ett sammanträde (27 kap. 21 och 28 §§ rättegångsbalken).

Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Den 1 augusti 2020 infördes en möjlighet till ett förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Förfarandet innebär att ytterligare beslut om hemlig avlyssning ska kunna meddelas utan att rätten måste hålla ett sammanträde i frågan. Detta förutsätter att det redan finns ett tillstånd till åtgärden och att en ny ansökan eller anmälan gäller samma person och grundas på samma omständigheter som det tidigare tillståndet men avser ett annat telefonnummer eller annan adress eller en annan elektronisk kommunikationsutrustning än det tidigare tillståndet (27 kap. 28 a § rättegångsbalken). Det förenklade förfarandet är tillämpligt vid tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt rättegångsbalken, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar.

2.3 Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

Skr. 2024/25:64

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation innebär att uppgifter i hemlighet hämtas in om meddelanden som i ett elektroniskt kommunikationsnät överförs eller har överförts till eller från ett telefonnummer eller en annan adress, om vilka elektroniska kommunikationsutrustningar som har funnits inom ett visst geografiskt område, eller om i vilket geografiskt område en viss elektronisk kommunikationsutrustning finns eller har funnits (27 kap. 19 § första stycket rättegångsbalken). Genom hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får även sådana meddelanden hindras från att nå fram (27 kap. 19 § andra stycket rättegångsbalken). Tvångsmedlet ger inte tillgång till innehållet i utväxlade meddelanden.

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får användas när någon är skäligen misstänkt för brottet eller, under vissa förutsättningar, i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet. Åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen (27 kap. 19 a och 19 b §§ rättegångsbalken).

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får, om någon är skäligen misstänkt för brottet, användas vid förundersökning om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader, dataintrång, barnpornografibrott som inte är ringa, narkotikabrott och narkotikasmuggling samt vid förundersökning om sådana brott som kan leda till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Detsamma gäller försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott, om en sådan gärning är straffbelagd (27 kap. 19 a § rättegångsbalken).

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får, i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brott, användas vid förundersökning om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, vissa särskilt uppräknade brott samt med vissa begränsningar försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott om en sådan gärning är straffbelagd. Det får också användas vid förundersökning om annat brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år och, under vissa särskilda förutsättningar, vid flerfaldig brottslighet (27 kap. 19 b § rättegångsbalken).

Frågor om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation prövas av rätten på ansökan av åklagaren (27 kap. 21 § rättegångsbalken).

Till skillnad från hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, som nästan uteslutande är framåtsyftande och har som ändamål att avlyssna kommunikation i realtid, avser hemlig övervakning av elektronisk kommunikation många gånger förfluten tid. De brottsbekämpande myndigheterna är därför i ärenden om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation beroende av att teleoperatörerna har lagrat uppgifter som kan lämnas ut i efterhand. Bestämmelser om lagring av uppgifter om elektronisk kommunikation i brottsbekämpande syfte, så kallad datalagring, finns i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation och innebär en skyldighet för de företag som bedriver enligt lagen anmälningspliktig verksamhet att för brottsbekämpningsändamål lagra uppgifter från tele- och internetkommunikation under viss tid.

2.4 Hemlig kameraövervakning

Hemlig kameraövervakning innebär att fjärrstyrda tv-kameror, andra optisk-elektroniska instrument eller därmed jämförbara utrustningar används för optisk personövervakning vid förundersökning i brottmål, utan att upplysning om övervakningen lämnas (27 kap. 20 a § rättegångsbalken). Ljudinspelning är inte tillåtet vid en sådan övervakning. Förutsättningarna för hemlig kameraövervakning är i huvudsak desamma som för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Ett tillstånd till hemlig kameraövervakning får normalt sett endast avse en sådan plats där den misstänkte kan antas komma att uppehålla sig. Sedan den 1 oktober 2023 får dock tillståndet avse den skäligen misstänkte i stället för en viss plats, om det finns särskilda skäl (27 kap. 20 b § rättegångsbalken). När det inte finns någon skäligen misstänkt för brottet eller brotten får övervakningen även användas i syfte att fastställa vem som skäligen kan misstänkas för brottet eller brotten. Sådan övervakning får endast användas för att bevaka en plats där brottet eller något av brotten har begåtts eller en nära omgivning till en sådan plats (27 kap. 20 c § rättegångsbalken).

Frågor om hemlig kameraövervakning prövas av rätten på ansökan av åklagaren. När en ansökan eller anmälan kommit in ska rätten utse ett offentligt ombud i ärendet och hålla ett sammanträde (27 kap. 21 och 28 §§ rättegångsbalken).

2.5 Hemlig rumsavlyssning

Hemlig rumsavlyssning innebär att avlyssning eller upptagning görs i hemlighet med ett tekniskt hjälpmedel som är avsett att återge ljud. Avlyssningen får omfatta tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträden eller andra sammankomster som allmänheten inte har tillträde till (27 kap. 20 d § första stycket rättegångsbalken).

Hemlig rumsavlyssning får användas vid en förundersökning om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år. Tvångsmedlet får vidare användas vid en förundersökning om spioneri eller företagsspioneri, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning och det kan antas att brottet inte leder till endast böter. Även vid utredning av försök, förberedelse eller stämpling till sådana brott får hemlig rumsavlyssning användas. Hemlig rumsavlyssning får också användas vid förundersökning om ett annat brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i fyra år och, sedan den 1 oktober 2023 under vissa förutsättningar, om samma person är skäligen misstänkt för flera brott och det kan antas att den samlade brottslighetens straffvärde överstiger fängelse i fyra år (27 kap. 20 d § andra stycket rättegångsbalken).

En förutsättning för hemlig rumsavlyssning är att någon är skäligen misstänkt för brottet. Åtgärden ska vidare vara av synnerlig vikt för utredningen. Ett tillstånd till hemlig rumsavlyssning får endast avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den misstänkte kommer att

uppehålla sig. Tillståndet får avse någon annan stadigvarande bostad än den misstänktes endast om det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig där. Om det finns särskilda skäl får ett tillstånd till hemlig rumsavlyssning, sedan den 1 oktober 2023, under vissa förutsättningar avse den skäligen misstänkte i stället för en viss plats. (27 kap. 20 e § rättegångsbalken).

Frågor om hemlig rumsavlyssning prövas av rätten på ansökan av åklagaren. När en ansökan kommit in ska rätten utse ett offentligt ombud i ärendet och hålla ett sammanträde (27 kap. 21 och 28 §§ rättegångsbalken).

2.6 Hemlig dataavläsning

Den 1 april 2020 trädde lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning i kraft. Hemlig dataavläsning innebär att uppgifter, som är avsedda för automatiserad behandling, i hemlighet och med ett tekniskt hjälpmedel läses av eller tas upp i ett avläsningsbart informationssystem (1 § första stycket). Hemlig dataavläsning kan ge tillgång till flera olika slags uppgifter (2 §). Det är fråga om kommunikationsavlyssningsuppgifter, kommunikationsövervakningsuppgifter, platsuppgifter, kameraövervakningsuppgifter, rumsavlyssningsuppgifter, uppgifter som finns lagrade i ett avläsningsbart informationssystem och uppgifter som visar hur ett avläsningsbart informationssystem används. Regelverket skiljer sig åt i vissa delar beroende på vilken uppgiftstyp som omfattas av tillståndet.

Hemlig dataavläsning, som inte avser rumsavlyssningsuppgifter, får, om någon är skäligen misstänkt för brottet eller brotten och åtgärden är av synnerligt vikt för utredningen, användas vid en förundersökning om brott som avses i 27 kap. 18 a § andra stycket rättegångsbalken (se avsnitt 2.2). När det gäller kommunikationsavlyssningsuppgifter, kommunikationsövervakningsuppgifter eller platsuppgifter får tillstånd, sedan den 1 oktober 2023, under vissa förutsättningar även beviljas för att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet eller brotten. När hemlig dataavläsning avser rumsavlyssningsuppgifter är kravet detsamma som vid hemlig rumsavlyssning, det vill säga att det endast får användas om någon är skäligen misstänkt för sådan brottslighet som avses i 27 kap. 20 d § andra stycket rättegångsbalken (se avsnitt 2.5).

Frågor om hemlig dataavläsning prövas av rätten på ansökan av åklagaren. En ansökan om hemlig dataavläsning vid särskild kontroll av vissa utläningar ska dock göras av Säkerhetspolisen (14 §). När en ansökan eller anmälan har kommit in ska rätten utse ett offentligt ombud i ärendet och hålla ett sammanträde (16 §).

2.7 Interimistiska beslut

Åklagare har möjlighet att fatta interimistiska beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning. Före den 1 oktober 2023 saknades möjlighet till

interimistiska beslut om hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning som avser rumsavlyssningsuppgifter. Ett interimistiskt beslut innebär att en åklagare lämnar tillstånd till hemliga tvångsmedel i avvaktan på rättsens prövning. Om en åklagare har fattat ett interimistiskt beslut ska detta snarast möjligt skriftligen anmälas till rätten som skyndsamt ska pröva ärendet. Om rätten kommer fram till att det inte finns skäl för det hemliga tvångsmedlet ska den upphäva åklagarens beslut. Om åklagarens beslut har hunnit verkställas innan rätten prövat beslutet ska rätten i stället pröva om det funnits skäl för åtgärden. Om rätten kommer fram till att det inte funnits sådana skäl får de inhämtade uppgifterna inte användas i en brottsutredning till nackdel för den som har omfattats av avlyssningen eller övervakningen, eller för någon annan som uppgifterna avser (27 kap. 21 a § rättegångsbalken och 17 § lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning).

2.8 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) ger myndigheterna möjlighet att använda hemliga tvångsmedel för att förhindra brott, så kallade preventiva tvångsmedel, utanför en förundersökning.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation eller hemlig kameraövervakning får användas om det med hänsyn till omständigheterna finns en påtaglig risk för att en person kommer att utöva brottslig verksamhet som innefattar bland annat sabotage, spioneri och terroristbrott (1 § första stycket preventivlagen). Tillstånd får också beviljas om det finns en påtaglig risk för att det inom en organisation eller grupp kommer att utövas sådan brottslig verksamhet och det kan befaras att en person som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen medvetet kommer att främja denna verksamhet (1 § andra stycket).

Sedan den 1 oktober 2023 får tillstånd till preventiva tvångsmedel också beviljas vid vissa andra allvarliga brott, bland annat mord, människorov, allmänfarlig ödeläggelse, grovt narkotikabrott, grov narkotikasmuggling, grovt vapenbrott och grovt brott enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Tillstånd får beviljas om det med hänsyn till omständigheterna finns en påtaglig risk för att det inom en organisation eller grupp kommer att utövas brottslig verksamhet som innefattar något av de uppräknade brotten och det kan befaras att en person som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen medvetet kommer att främja denna verksamhet (1 a § preventivlagen).

Hemlig kameraövervakning får endast avse en plats där den person som är aktuell för tvångsmedlet kan antas komma att uppehålla sig, eller en plats där den brottsliga verksamheten kan antas komma att utövas eller en nära omgivning till denna plats (3 § i dess lydelse före den 1 september 2024).

Tillstånd till hemlig dataavläsning utanför en förundersökning får meddelas under samma förutsättningar som övriga tvångsmedel, med

2.9 Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet

Enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen) får Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket i sin underrättelseverksamhet i hemlighet hämta in uppgifter om meddelanden som i ett elektroniskt kommunikationsnät har överförts till eller från ett telefonnummer eller annan adress, om vilka elektroniska kommunikationsutrustningar som har funnits inom ett visst geografiskt område, eller uppgifter om inom vilket geografiskt område en viss elektronisk kommunikationsutrustning finns eller har funnits (1 § i dess lydelse före den 1 september 2024).

Uppgifter får hämtas in om omständigheterna är sådana att åtgärden är av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar bland annat brott som har minst två års fängelse som minimistraff eller vissa samhällsfarliga brott, om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den som åtgärden riktar sig mot eller för något annat motstående intresse (2 §).

Beslut om inhämtning av uppgifter fattas av åklagare vid Åklagarmyndigheten efter ansökan av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket (3 §). Bestämmelser om datalagring hos teleoperatörer finns i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

Genom 10 § lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning finns möjlighet att hämta in kommunikationsövervakningsuppgifter och platsuppgifter om åtgärden är av synnerlig vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet som anges i inhämtningslagen. I dessa fall får dock inte meddelanden hindras från att nå fram.

2.10 Offentliga ombud

I ärenden om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning, hemlig dataavläsning och motsvarande preventiva tvångsmedel gäller ett system med offentliga ombud (27 kap. 26–30 §§ rättegångsbalken, 16 § lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning och 6 § tredje stycket lagen [2007:979] om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott). Det offentliga ombudet är motpart till åklagaren vid sammanträden inför domstol och har till uppgift att bevaka enskildas rätt och integritetsintressen i allmänhet. Det offentliga ombudet ska lyfta fram alla aspekter, även till exempel skydd för tredje mans integritet. Det offentliga ombudet ska också bevaka att de grundläggande principerna för tvångsmedelsanvändning följs. Det offentliga ombudet ska ha tillgång till allt material som ligger till grund för domstolens prövning. Han eller hon har möjlighet att yttra sig i ärendet och har rätt att överklaga domstolens beslut.

2.11 Underrättelse till enskilda som varit utsatta för hemliga tvångsmedel

Den som är eller har varit misstänkt för brott ska underrättas om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning som han eller hon har utsatts för (27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken och 28 och 29 §§ lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning). Om avlyssning eller övervakning av elektronisk kommunikation har avsett ett telefonnummer eller annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som innehas av någon annan än den misstänkte, ska även innehavaren underrättas. Detsamma gäller hemlig dataavläsning omfattande sådant avläsningsbart informationssystem som avses i lagen om hemlig dataavläsning och som innehas av någon annan än den misstänkte. Om inhämtningen har gjorts i syfte att utreda vem som är skäligen misstänkt och integritetsintrånget för den enskilde kan antas vara ringa behöver dock ingen underrättelse lämnas. Om kameraövervakning eller rumsavlyssning har avsett en plats som innehas av någon annan än den misstänkte och som allmänheten inte har tillträde till, ska även innehavaren av platsen underrättas.

En underrättelse ska lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen, dock senast en månad efter det att förundersökningen avslutats. En underrättelse ska dock skjutas upp om sekretess enligt vissa bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller för uppgiften. Om det på grund av sekretess inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom en viss tid behöver någon underrättelse inte lämnas. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska i dessa fall informeras. Underrättelseskyldigheten omfattar inte utredningar om sådan brottslighet som hör till Säkerhetspolisens verksamhetsområde, till exempel brott mot Sveriges säkerhet, sabotage och terroristbrott. En underrättelse behöver inte lämnas till den som redan har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Även den som varit utsatt för tvångsmedel enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) ska i vissa fall underrättas om tvångsmedelsanvändningen (16–18 §§ preventivlagen). Dessa regler gäller även när hemlig dataavläsning använts i motsvarande situationer (29 § lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning).

2.12 Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsyn

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (nämnden) är en myndighet under regeringen som bland annat har till uppgift att utöva tillsyn över de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel och därmed sammanhängande verksamhet. Myndighetens verksamhet är reglerad i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande

verksamhet och förordningen (2007:1141) med instruktion för Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten.

Nämnden ska utöva tillsyn genom inspektioner och andra undersökningar (2 § första stycket lagen om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet). Tillsynen avser ofta granskning av enskilda tvångsmedelsärenden hos de brottsbekämpande myndigheterna.

Delvis tillämpar nämnden en så kallad tematisk tillsynsmetod. Med tematisk tillsyn avses att granskningen sker mot bakgrund av vissa i förväg definierade frågeställningar. Tillsynen ska bland annat syfta till att säkerställa att de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel varit författningsenlig (1 § lagen om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet). Nämnden får efter granskningen uttala sig om vad den kommit fram till och om vad som bör ändras i den granskade myndighetens verksamhet (2 § andra stycket). Nämnden kan även uppmärksamma regeringen på behovet av förändringar i lag eller annan författning.

Nämnden är på begäran av en enskild skyldig att kontrollera om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel eller varit föremål för viss typ av personuppgiftsbehandling och om användningen av tvångsmedel och därmed sammanhängande verksamhet eller behandlingen av personuppgifter har utförts i enlighet med lag eller annan författning. Nämnden ska underrätta den enskilde om att kontrollen har utförts (3 §). Nämndens avgöranden får inte överklagas (6 §).

Det finns bestämmelser om att nämnden i vissa fall ska underrättas om beslut om hemliga tvångsmedel (se bland annat 5 § lagen [2012:278] om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, 21 § lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning, 6 b § lagen [2007:979] om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) och 14 b § andra stycket förundersökningskungörelsen [1947:948]). Vid sidan av den tematiska tillsynsmetoden utgår tillsynen ofta från dessa underrättelser utan någon i förväg bestämd frågeställning.

2.13 Regler om överskottsinformation

När tvångsmedel används kan det komma fram uppgifter som inte rör det brott som har legat till grund för tvångsmedelsbeslutet. Uppgifterna kan i stället ha betydelse för att utreda ett annat brott eller för att förhindra nya brott. Sedan den 1 oktober 2023 får åklagare, utan några begränsningar och efter iakttagande av proportionalitetsprincipen, besluta att uppgifter som har kommit fram vid användning av hemliga tvångsmedel enligt rättegångsbalken eller lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) får användas för ett annat ändamål än det som har legat till grund för åtgärden (27 kap. 23 a § rättegångsbalken och 12 § preventivlagen). Tidigare fick sådan överskottsinformation endast användas under vissa förutsättningar. Motsvarande ändring infördes den 1 september 2024 när det gäller överskottsinformation som framkommit genom tvångsmedelsanvändning enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommu-

nikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelse-verksamhet (inhämtningslagen), medan vissa begränsningar fortfarande gäller för överskottsinformation som framkommit genom hemlig dataavläsning (6 § inhämtningslagen samt 28 § lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning).

2.14 Förbud mot avlyssning i vissa fall

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får inte avse telefonsamtal eller andra meddelanden där någon som yttrar sig, på grund av bestämmelserna om frågeförbud i 36 kap. 5 § andra–sjätte styckena rättegångsbalken, inte skulle ha kunnat höras som vittne om det som har sagts eller på annat sätt kommit fram. Om det under avlyssningen kommer fram att det är fråga om ett sådant samtal eller meddelande ska avlyssningen omedelbart avbrytas. Hemlig rumsavlyssning får inte avse samtal eller annat tal där någon sådan person talar. Om det under rumsavlyssningen kommer fram att det är fråga om ett sådant samtal eller tal, ska avlyssningen omedelbart avbrytas och upptagningar och uppteckningar omedelbart förstöras i de delar som de omfattas av förbudet (27 kap. 22 § rättegångsbalken). Detsamma gäller för hemlig dataavläsning om det är fråga om kommunikationsavlyssnings- eller rumsavlyssningsuppgifter (27 § lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning). Hemlig rumsavlyssning och hemlig kameraövervakning får inte heller avse vissa i lagen särskilt angivna platser som används för verksamhet som omfattas av frågeförbudet i rättegångsbalken, till exempel verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, psykologer och präster inom trossamfund (27 kap. 22 a § rättegångsbalken). Bestämmelser om förbud mot avlyssning i vissa fall finns även i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (11 §). Slutligen får hemlig dataavläsning inte avse ett avläsningsbart informationssystem som stadigvarande används eller är särskilt avsett att användas av personer som genom sitt yrke har sådan tystnadsplikt som följer av 36 kap. 5 § rättegångsbalken (11 § lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning).

3 Myndigheternas redovisning

I avsnitt 3.1–3.7 finns en redogörelse för Åklagarmyndighetens, Ekobrottsmyndighetens, Polismyndighetens och Tullverkets tvångsmedelsanvändning under 2023. En redogörelse för Säkerhetspolisens tvångsmedelsanvändning under 2023 finns i avsnitt 3.8.

Myndigheterna framhåller i sin redovisning att en person kan ha varit föremål för flera olika former av hemliga tvångsmedel och att samma person i dessa fall räknas under flera tvångsmedel. En sammanräkning av antalet personer som redovisas för varje tvångsmedel ger således inte en uppgift om hur många olika individer som totalt varit föremål för hemliga tvångsmedel.

3.1 Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Skr. 2024/25:64

Antalet personer

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har omfattat 1 837 personer under 2023 (1 465 personer 2022).

Antalet personer fördelat på brottstyp

Antalet personer som varit föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 40 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (43 procent 2022, 48 procent 2021)
- 37 procent våldsbrott (34 procent 2022, 33 procent 2021)
- 1 procent sexualbrott eller människohandel (1 procent 2022, 2 procent 2021)
- 1 procent tillgreppsbrott (1 procent 2022, 1 procent 2021)
- 4 procent ekonomiska brott (3 procent 2022, 4 procent 2021)
- 17 procent övriga brott (18 procent 2022, 12 procent 2021)

Antalet tillstånd

Det har meddelats 4 203 tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation under 2023 (4 108 tillstånd 2022). Tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation efter en utländsk myndighets begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder har meddelats i 103 fall under 2023 (36 fall 2022).

Domstol har avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation i tolv fall under 2023 (14 fall 2022). Det saknas uppgift om antalet avslag på ansökningar efter en utländsk myndighets begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder eftersom det inte går att utläsa ur Åklagarmyndighetens digitala system om avslagen avser ett nationellt eller ett internationellt ärende. Eventuella avslag ingår i stället i redovisat antal avslag för respektive tvångsmedel.

Åklagare har under 2023 fattat 359 interimistiska beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (298 beslut 2022). Fem beslut har upphävts av domstol, medan övriga har fastställts. Under 2022 upphävdes tre beslut av domstol, medan övriga fastställdes.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Antalet tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 42 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (46 procent 2022, 51 procent 2021)

- 37 procent våldsbrott (34 procent 2022, 31 procent 2021)
- 1 procent sexualbrott eller människohandel (1 procent 2022, 2 procent 2021)
- 1 procent tillgrepsbrott (0 procent 2022, 1 procent 2021)
- 4 procent ekonomiska brott (4 procent 2022, 5 procent 2021)
- 15 procent övriga brott (15 procent 2022, 10 procent 2021)

Narkotikabrott eller narkotikasmuggling är, i likhet med föregående år, den dominerande brottstypen där hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation används.

Förenklat förfarande vid tillämpningen av bestämmelserna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Det förenklade förfarandet vid tillämpningen av bestämmelserna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har använts mot 200 personer under 2023 (196 personer 2022). Domstol har fattat beslut om 418 tillstånd med stöd av bestämmelsen om det förenklade förfarandet under 2023 (283 tillstånd 2022) och liksom föregående år har domstol inte i något fall avslagit åklagares begäran. Åklagare har inte fattat något interimistiskt beslut enligt det förenklade förfarandet under 2023 (nio beslut 2022, vilka samtliga fastställdes av domstol). Även 2021 fastställde domstol åklagares samtliga interimistiska beslut. Under 2023 fattades ett beslut om tillstånd med stöd av bestämmelsen om det förenklade förfarandet efter en utländsk myndighets begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder (inget sådant beslut fattades under 2022).

Avlyssningstid

Den längsta verkställighetstiden för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation som avslutades under 2023 var 570 dagar (282 dagar 2022). Den genomsnittliga avlyssningstiden per tillstånd var 43 dagar under 2023 (48 dagar 2022), mediantiden 30 dagar (30 dagar 2022) och den kortaste avlyssningstiden en dag (en dag 2022).

Nyttan av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

I de ärenden som omfattas av redovisningen av nyttan har hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation använts vid 1 527 brott under 2023 (1 393 brott 2022). Nedan anges i vilken omfattning den hemliga avlyssningen inneburit någon nytta för utredningen. Summan överstiger 100 procent eftersom en och samma tvångsmedelsanvändning kan ha gett upphov till flera olika nyttor.

Under förundersökning

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	614	40 %	43 %	43 %
Uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	752	49 %	53 %	50 %
Uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte	454	30 %	32 %	29 %
Uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	117	8 %	6 %	8 %
Uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	647	42 %	42 %	43 %

Efter förundersökning

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen	153	10 %	10 %	10 %
Uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas	444	29 %	31 %	32 %
Uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan	427	28 %	29 %	30 %

Överskottsinformation

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot en annan person i samma förundersökning	260	17 %	16 %	19 %
Uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	104	7 %	10 %	5 %

Övrigt

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	560	37 %	41 %	32 %

Nyttan av hemlig avlyssning ska även redovisas genom anonymiserade exempel från tillämpningen. Myndigheterna har redovisat bland annat följande exempel för 2023.

- Ett ärende om grov narkotikasmuggling inleddes efter att en man blev stoppad i en bil på Öresundsbron. Polis tillkallades för att undersöka bilen och ett lönnfack med 23 kilo amfetamin upptäcktes. Tillstånd

inhämtades för att avlyssna mannens telefon. Genom avlyssningen framkom bland annat att mannen bett en vän förmedla kontaktuppgifter till en annan person som kunde agera kurir vid kommande smugglingsresor. Mannen och kuriren begav sig i mannens sambos bil till Nederländerna. På återresan över Öresundsbron körde mannen sambons bil, medan kuriren körde en annan bil. Mannen hade under färden över Öresundsbron ständig kontakt med kuriren, vars telefon vid det tillfället också var avlyssnad. Vid kontroll av kurirens bil vid broöverfarten påträffades ca tio kilo kokain och ett kilo MDMA i ett lönnutrymme. Uppgifterna från den hemliga avlyssningen av elektronisk information utgjorde stark bevisning i målet. Mannen dömdes för grov narkotikasmuggling och synnerligen grov narkotikasmuggling till fängelse i åtta år. Kuriren dömdes för synnerligen grov narkotikasmuggling till fängelse i sex år och två månader. Personen som förmedlade kontakten till kuriren och sambon som lånade ut sin bil till den andra smugglingsresan dömdes båda för medhjälp till synnerligen grov narkotikasmuggling till ett års respektive ett år och sex månaders fängelse. Sambons påföljd omfattade även penningtvättsbrott. Personen som dömdes till ett års fängelse för medhjälp till synnerligen grov narkotikasmuggling hade vid tidpunkten för myndigheternas redovisning överklagat domen.

- I ett ärende om grovt narkotikabrott utgjorde avlyssnade samtal mellan flera personer viktig bevisning. En man hade anlitat en kvinna för att hämta 100 gram kokain. När en medhjälpare till mannen hämtade narkotikan hos kvinnan fanns det bara 85 gram. Mannen ringde då till kvinnan och var upprörd. I samtalet nämndes aldrig vilken narkotika det rörde sig om. Direkt efter det samtalet ringde mannen till en vän och sa att han trodde att kvinnan stulit 15 gram. Mannen dömdes för grovt narkotikabrott och annan brottslighet till fängelse. Kvinnan dömdes i hovrätten för grovt narkotikabrott till fängelse. Hovrätten uttalade i domskälen att det av utredningen framgick att mannen haft en ledande roll i verksamheten, vilket kvinnan inte ansågs ha haft. Likväl framkom det enligt hovrätten genom samtalet mellan kvinnan och mannen att hon hade jobbat med honom. Hovrätten ansåg att kvinnan varit införstådd med att mannen bedrivit en verksamhet av viss omfattning, och av kontakterna med hennes vän hade det också framkommit att hon tjänat pengar på uppdraget. Även om mängden narkotika som hanterats i sig inte medförde att brottet var grovt bedömde hovrätten att de sammantagna omständigheterna även i kvinnans fall gjorde att brottet rubricerades som grovt narkotikabrott.
- En förundersökning inleddes om grovt narkotikabrott där flera misstänkta personer ingick. Förundersökningen innehöll flera olika hemliga tvångsmedel. Utredningen ledde inte till något åtal för grovt narkotikabrott men med hjälp av bland annat uppgifter från användningen av hemliga tvångsmedel gjordes flera beslag av narkotika och även vapen. Utifrån att beslag gjordes som avsåg flera narkotikabrott av normalgraden och grovt vapenbrott gick det att dela överskottsinformation från ursprungsärendet till dessa ärenden. I ett av ärendena placerades en kamera i en källargång som filmade när två misstänkta personer gömde kokain i dörrkarmar. Polisen tog

narkotikan i beslag och därefter filmades även de misstänkta när de letade efter narkotikan. Uppgifterna återopades som bevisning. Ärendet omfattade även beslag på en fläkttrumma i närheten av samma källare samt i en lägenhet. De hemliga tvångsmedel som användes gällande beslaget i lägenheten var hemlig avlyssning av elektronisk information, hemlig övervakning av elektronisk information och hemlig dataavläsning. Gällande beslaget på fläkttrumman användes hemlig avlyssning av elektronisk information och hemlig kameraövervakning. Fyra personer dömdes för bland annat narkotikabrott till fängelsestraff på mellan sex månader och ett år och åtta månader. I samma utredning ledde hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation polisen till en lägenhet där ett antal personer befann sig och förpackade cannabis och i taket påträffades ett skarpt vapen. Tre personer dömdes för bland annat grovt vapenbrott till fängelse i två år och tre månader, två år och sex månader respektive ett år och sex månader. Totalt delades uppgifter från användningen av hemliga tvångsmedel i utredningen om grovt narkotikabrott vidare till 23 olika polisiära ärenden.

3.2 Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

Antalet personer

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation har omfattat 3 943 personer under 2023 (3 314 personer 2022).

Antalet personer fördelat på brottstyp

Antalet personer som varit föremål för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 25 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (26 procent 2022, 30 procent 2021)
- 40 procent våldsbrott (41 procent 2022, 40 procent 2021)
- 1 procent sexualbrott eller människohandel (1 procent 2022, 2 procent 2021)
- 6 procent tillgreppsbrott (7 procent 2022, 8 procent 2021)
- 5 procent ekonomiska brott (5 procent 2022, 5 procent 2021)
- 23 procent övriga brott (20 procent 2022, 15 procent 2021)

Antalet tillstånd

Det har meddelats 15 353 tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation under 2023 (13 146 tillstånd 2022). Vidare har tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation efter en utländsk myndighets begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en

europaisk utredningsorder meddelats i 196 fall under 2023 (207 tillstånd 2022).

Domstol har avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation i 127 fall under 2023 (87 fall 2022). Uppgift saknas om antalet avslag på ansökningar efter en utländsk myndighets begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder då det inte går att utläsa ur Åklagarmyndighetens digitala system om avslagen avser ett nationellt eller ett internationellt ärende. Eventuella avslag ingår i stället i redovisat antal avslag för respektive tvångsmedel.

Åklagare har under 2023 fattat 234 interimistiska beslut om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (241 beslut 2022). Inget beslut har upphävts av domstol under 2023 (fyra beslut upphävdes 2022).

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Antalet tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 19 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (20 procent 2022, 26 procent 2021)
- 53 procent våldsbrott (55 procent 2022, 51 procent 2021)
- 1 procent sexualbrott eller människohandel (1 procent 2022, 1 procent 2021)
- 4 procent tillgreppsbrott (4 procent 2022, 6 procent 2021)
- 3 procent ekonomiska brott (4 procent 2022, 3 procent 2021)
- 20 procent övriga brott (16 procent 2022, 12 procent 2021)

Av uppställningen ovan framgår att våldsbrott och narkotikabrott eller narkotikasmuggling även under 2023 har varit de vanligast förekommande brottstyperna för vilka hemlig övervakning av elektronisk kommunikation använts.

Övervakningstid

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation innefattar åtgärder som inte på ett rättvisande sätt kan sägas pågå en viss tid. Ett exempel på detta är så kallade basstationstömningar (27 kap. 19 § första stycket 2 rättegångsbalken) som innebär att uppgifter inhämtas om vilka elektroniska kommunikationsutrustningar som befunnit sig inom ett visst geografiskt område vid en viss tidpunkt. Uppgifter om övervakningstid skulle inte ge en rättvisande bild av hur tvångsmedlet tillämpas. Av detta skäl redovisas inte sådana uppgifter.

Nyttan av hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

Skr. 2024/25:64

Nyttan av hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska redovisas genom anonymiserade exempel från tillämpningen. Myndigheterna har redovisat följande exempel för 2023.

- Ett ärende inleddes med att en man stämt träff med en ung flicka. Mannen greps och husrannsakan genomfördes i hans bostad. I ärendet inhämtades tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation för att övervaka den misstänkte mannens telefon. Detta gjorde det lättare att kartlägga var mannen varit och kunde i kombination med ip-adresser från inloggningar i en kommunikations-app knyta honom till enskilda händelser. Det blev också tydligt när han påbörjade resan mot den ort där de hade stämt träff och var han befann sig på den orten. Mannen dömdes i hovrätten för ett flertal brott riktade mot barn såsom grov våldtäkt mot barn, våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp mot barn och utnyttjande av barn för sexuell posering till fängelse i åtta år och sex månader.
- I ett ärende hade två personer blivit beskjutna utanför sitt hus. En bil körde in på deras uppfart och passageraren i bilen klev ut och avlossade minst sex skott mot dem. Båda målsägandena kunde namnge passageraren. Mannen förnekade att han hade varit på platsen men med hjälp av hemlig övervakning av elektronisk kommunikation kunde åklagaren visa att mannens telefon hade kopplat upp mot en mast i närheten av målsägandenas bostad och brottsplatsen en stund före skjutningen. Det gick också att följa hur telefonen rörde sig efter gärningen, vilket kunde motbevisa mannens invändning om att han inte befunnit sig i området överhuvudtaget. Gärningsmannen dömdes för försök till mord till tolv års fängelse.
- I ett ärende om rån hade utredningen inte lyckats lokalisera en telefon som en misstänkt person hade använt. Genom annan utredning framkom det dock vilket telefonnummer som den misstänkte använde. Med uppgifter från hemlig övervakning av elektronisk kommunikation kunde det klarläggas att telefonen varit aktiv och kopplat upp i närheten av brottsplatsen samt att den hade haft kontakt med en annan misstänkt person i ärendet. Genom en brukaranalys kunde telefonen knytas till den misstänkte. Uppgifterna åberopades som bevisning. Den misstänkte personen dömdes för två rån till slutet ungdomsvård i tio månader.
- I ett ärende som rörde bland annat grovt sabotage mot blåljusverksamhet i samband med en koranbränning inhämtades uppgifter genom hemlig övervakning av elektronisk kommunikation bestående av individuell teletrafik, positionering och basstations-tömningar för att knyta misstänkta till platsen för händelsen och till varandra. Uppgifterna åberopades som bevisning. När målet prövades i hovrätten omfattade prövningen fyra av de åtta personer som åtalades vid tingsrätten. I hovrätten dömdes tre personer för bland annat grovt sabotage mot blåljusverksamhet och en bevisstalan mot en fjärde person fastställdes. Hovrätten fastställde vidare påföljden till fängelse i två år och sex månader för en tilltalad och bestämde påföljden för två av de

tilltalade till ungdomsvård i förening med ett större antal timmar ungdomstjänst.

- Se även exempel under avsnitt 3.1 tredje punkten.

3.3 Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig kameraövervakning

Antalet personer

Hemlig kameraövervakning har omfattat 534 personer under 2023 (250 personer 2022).

Antalet personer fördelat på brottstyp

Antalet personer som varit föremål för hemlig kameraövervakning 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 65 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (71 procent 2022, 57 procent 2021)
- 21 procent våldsbrott (15 procent 2022, 19 procent 2021)
- 1 procent sexualbrott eller människohandel (3 procent 2022, 3 procent 2021)
- 0 procent tillgreppsbrott (1 procent 2022, 3 procent 2021)
- 3 procent ekonomiska brott (1 procent 2022, 6 procent 2021)
- 10 procent övriga brott (9 procent 2022, 13 procent 2021)

Antalet tillstånd

Det har meddelats 407 tillstånd till hemlig kameraövervakning under 2023 (239 tillstånd 2022). I fem fall har domstol avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig kameraövervakning (två fall 2022). Tillstånd till hemlig kameraövervakning efter en utländsk myndighets begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder har meddelats i ett fall under 2023 (tre fall under 2022).

Åklagare har under 2023 fattat 84 interimistiska beslut om hemlig kameraövervakning (54 beslut 2022). Av dessa har 82 fastställts av domstol och två har upphävts (år 2022 upphävdes två beslut).

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Antalet tillstånd till hemlig kameraövervakning 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 64 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (68 procent 2022, 55 procent 2021)
- 18 procent våldsbrott (15 procent 2022, 24 procent 2021)
- 1 procent sexualbrott eller människohandel (3 procent 2022, 2 procent 2021)
- 0 procent tillgreppsbrott (1 procent 2022, 2 procent 2021)

- 5 procent ekonomiska brott (1 procent 2022, 4 procent 2021)
- 12 procent övriga brott (12 procent 2022, 13 procent 2021)

Skr. 2024/25:64

Av uppställningen ovan framgår att narkotikabrott eller narkotika-smuggling och våldsbrott under 2023 fortsatt är de vanligast förekommande brottstyperna där hemlig kameraövervakning används.

Övervakningstid

Den längsta verkställighetstiden för hemlig kameraövervakning under 2023 var 231 dagar (253 dagar 2022). Den genomsnittliga övervakningstiden var 43 dagar under 2023 (40 dagar 2022), mediantiden 30 dagar (30 dagar 2022) och den kortaste övervakningstiden en dag (en dag 2022).

Nyttan av hemlig kameraövervakning

I de ärenden som omfattas av redovisningen av nyttan har hemlig kameraövervakning använts vid 363 brott under 2023 (232 brott 2022). Nedan anges i vilken omfattning den hemliga övervakningen inneburit något resultat för utredningen. Summan överstiger 100 procent eftersom en och samma tvångsmedelsanvändning kan ha gett upphov till flera nyttor.

Under förundersökning

Nytta	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	89	25 %	47 %	46 %
Uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	232	64 %	70 %	70 %
Uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte	83	23 %	40 %	38 %
Uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	24	7 %	7 %	10 %
Uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	117	32 %	49 %	42 %

Efter förundersökning

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har bidragit till att den misstänkte har kunnat avföras från utredningen	16	4 %	6 %	7 %
Uppgifterna har bidragit till att den misstänkte har kunnat åtalas	83	23 %	34 %	40 %
Uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan	81	22 %	30 %	34 %

Överskottsinformation

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	43	12 %	14 %	19 %
Uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	16	4 %	5 %	5 %

Övrigt

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	100	28 %	47 %	27 %

Nyttan av hemlig kameraövervakning ska även redovisas genom anonymiserade exempel från tillämpningen. Myndigheterna har redovisat följande exempel för 2023.

- I ett ärende fanns misstanke om att större partier kokain kom in till ett område med viss regelbundenhet och att personerna A och B hade en central roll i den hanteringen. Tillstånd inhämtades till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Avlyssningen stärkte misstankarna men det var först efter ett tillslag som det kunde konstateras att större mängder narkotika hade hanterats och av vilka gärningspersoner. A, som bedömdes agera som huvudman, styrde verksamheten men tog aldrig del av den praktiska hanteringen och var mycket försiktig vid hanteringen av telefoner. Det var först efter beslut om hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning vid och i den lägenhet som A disponerade som A:s roll kunde klargöras. Hovrätten anslöt sig till tingsrättens värdering av utredningen och konstaterade att de avlyssnade samtalen (från rumsavlyssningen) entydigt ledde till slutsatsen att A och B bedrev organiserad narkotikahandel såsom åklagaren gjort gällande. Hovrätten ansåg vidare att det var bevisat att A som förberedande åtgärder träffat överenskommelse med säljare om förvärv av kokainet och att A och B tillsammans med en annan person förvarade och befordrade ersättningen. A dömdes för grovt narkotikabrott och penningtvättsbrott

till fängelse i fyra år och utvisning med ett återreseförbud. B dömdes för grovt narkotikabrott till fängelse i tre år och sex månader. Domen var vid tiden för myndigheternas redovisning överklagad av A. Skr. 2024/25:64

- Se även exempel under avsnitt 3.1 tredje punkten.

3.4 Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig rumsavlyssning

Antalet personer

Hemlig rumsavlyssning har omfattat 110 personer under 2023 (60 personer 2022).

Antalet personer fördelat på brottstyp

Antalet personer som varit föremål för hemlig rumsavlyssning 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 52 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (53 procent 2022, 46 procent 2021)
- 42 procent våldsbrott (37 procent 2022, 48 procent 2021)
- 0 procent sexualbrott eller människohandel (0 procent 2022, 0 procent 2021)
- 0 procent tillgreppsbrott (0 procent 2022, 0 procent 2021)
- 0 procent ekonomiska brott (0 procent 2022, 0 procent 2021)
- 6 procent övriga brott (10 procent 2022, 6 procent 2021)

Antalet tillstånd

Det har meddelats 146 tillstånd till hemlig rumsavlyssning under 2023 (79 tillstånd 2022). Tillstånd till hemlig rumsavlyssning efter en utländsk myndighets begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder har meddelats i sju fall (sju fall under 2022).

Domstol har inte i något fall avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig rumsavlyssning under 2023 (två fall under 2022).

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Antalet tillstånd till hemlig rumsavlyssning 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 54 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (56 procent 2022, 49 procent 2021)
- 40 procent våldsbrott (37 procent 2022, 46 procent 2021)
- 0 procent sexualbrott eller människohandel (0 procent 2022, 0 procent 2021)
- 0 procent tillgreppsbrott (0 procent 2022, 0 procent 2021)

- 0 procent ekonomiska brott (0 procent 2022, 0 procent 2021)
- 6 procent övriga brott (7 procent 2022, 5 procent 2021)

Av uppställningen ovan framgår att narkotikabrott eller narkotikasmuggling och våldsbrott även under 2023 varit de vanligast förekommande brottstyperna där hemlig rumsavlyssning använts.

Avlyssningstid

Den längsta verkställighetstiden för hemlig rumsavlyssning under 2023 var 307 dagar (168 dagar 2022). Den genomsnittliga avlyssningstiden var 51 dagar under 2023 (32 dagar 2022), mediantiden 31 dagar (19 dagar 2022) och den kortaste avlyssningstiden en dag (sju dagar 2022).

Nyttan av hemlig rumsavlyssning

I de ärenden som omfattas av redovisningen av nytta har hemlig rumsavlyssning använts vid 72 brott under 2023 (77 brott 2022). Nedan anges i vilken omfattning den hemliga rumsavlyssningen inneburit något resultat för utredningen. Summan överstiger 100 procent eftersom en och samma tvångsmedelsanvändning kan ha gett upphov till flera olika nyttor.

Under förundersökning

Nytta	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	25	35 %	60 %	45 %
Uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	48	67 %	71 %	53 %
Uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel har använts mot den misstänkte	19	26 %	34 %	32 %
Uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	7	10 %	10 %	11 %
Uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	25	35 %	65 %	38 %

Efter förundersökning

Nytta	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen	6	8 %	8 %	2 %
Uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas	21	29 %	42 %	28 %
Uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan	20	28 %	42 %	30 %

Överskottsinformation

Skr. 2024/25:64

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	10	14 %	36 %	21 %
Uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	10	14 %	8 %	13 %

Övrigt

Nyttan	2023		2022	2021
	Antal	Andel	Andel	Andel
Uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	18	25 %	65 %	38 %

Nyttan av hemlig rumsavlyssning ska även redovisas genom anonymiserade exempel från tillämpningen. Myndigheterna har redovisat följande exempel för 2023.

- Ett ärende rörde en transport av större mängder narkotika på en segelbåt. De två personer som åtalades för att ha framfört båten med narkotikan gjorde gällande att de lämnat båten innan narkotikan lastades på. Av annan bevisning framkom att båten gått in i en utländsk hamn på grund av dåligt väder och problem med seglet. Av samtal som kunde avlyssnas genom beslut om hemlig rumsavlyssning hördes den ena av besättningsmännen tala i telefon med den andra besättningsmannen. De talade om händelsen och det beskrevs bland annat att de fått lägga till i hamnen på grund av dåligt väder. Samtalet ägde rum via en krypterad app och kunde därför inte fångas upp genom avlyssning av elektronisk kommunikation. Bevisningen återropades i domstol. Hovrätten dömde båda tilltalade för synnerligen grovt narkotikabrott till långa fängelsestraff.
- Se även exempel under avsnitt 3.3.

3.5 Tillämpningen av bestämmelserna om hemlig dataavläsning

Antalet ärenden

Under 2023 förekom hemlig dataavläsning i 172 ärenden (148 ärenden 2022).

Antalet personer

Hemlig dataavläsning har omfattat 331 personer under 2023 (365 personer 2022). Av myndigheternas statistik går inte att utläsa om någon av dessa personer har varit föremål för hemlig dataavläsning med anledning av flera olika brottstyper.

Antalet personer fördelat på brottstyp

Antalet personer som varit föremål för hemlig dataavläsning 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 48 procent narkotikabrott (50 procent 2022, 48 procent 2021)
- 23 procent våldsbrott (24 procent 2022, 28 procent 2021)
- 2 procent sexualbrott eller människohandel (9 procent 2022, 3 procent 2021)
- 0 procent tillgreppsbrott (0 procent 2022, 0 procent 2021)
- 6 procent ekonomiska brott (3 procent 2022, 5 procent 2021)
- 21 procent övriga brott (14 procent 2022, 16 procent 2021)

Antalet personer fördelat på brottstyp och uppgiftstyp

Ett tillstånd till hemlig dataavläsning kan avse en eller flera olika uppgiftstyper. De olika uppgiftstyperna är kommunikationsavlyssningsuppgifter, kommunikationsövervakningsuppgifter, platsuppgifter, kameraövervakningsuppgifter, rumsavlyssningsuppgifter, uppgifter som finns lagrade och uppgifter som visar hur ett avläsningsbart informationssystem används. Vidare måste tillstånd meddelas för varje enhet som ska avläsas, även om enheterna innehåller av samma person.

Nedan följer en redovisning av antalet personer som varit föremål för hemlig dataavläsning fördelat på brottstyp och uppgiftstyp. Eftersom ett tillstånd för en enhet kan avse flera olika uppgiftstyper, kan antalet redovisade personer i tabellen nedan överstiga det totala antalet personer som har omfattats av hemlig dataavläsning under året. Som jämförelse anges 2022 års siffror inom parentes.

	Narkotikabrott	Våldsbrott	Sexualbrott/människohandel	Tillgreppsbrott	Ekonomiska brott	Övriga brott
Avlyssningsuppgifter	159 (180)	74 (87)	6 (28)	0 (1)	21 (12)	70 (49)
Övervakningsuppgifter	157 (178)	74 (87)	6 (28)	0 (0)	21 (12)	70 (49)
Platsuppgifter	157 (174)	74 (86)	6 (28)	0 (0)	21 (10)	69 (45)
Kameraövervakningsuppgifter	4 (3)	0 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)
Rumsavlyssningsuppgifter	4 (5)	0 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (2)	0 (0)

Uppgifter som finns lagrade	158 (175)	72 (85)	6 (31)	0 (0)	21 (12)	69 (47)
Övriga användningsuppgifter	156 (175)	73 (84)	6 (28)	0 (0)	21 (12)	69 (47)

Skr. 2024/25:64

Antalet tillstånd

Det har meddelats 478 tillstånd till hemlig dataavläsning under 2023 (649 tillstånd 2022). Tillstånd till hemlig dataavläsning efter en utländsk myndighets begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder har meddelats i elva fall under 2023 (fem tillstånd 2022). Dessa elva tillstånd har avsett kommunikationsavlyssningsuppgifter, kommunikationsövervakningsuppgifter, platsuppgifter, uppgifter som finns lagrade och uppgifter som visar hur ett avläsningsbart informationssystem används, men inte kameraövervakningsuppgifter och rumsavlyssningsuppgifter. Detsamma gäller de tillstånd som meddelades under 2022.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Antalet tillstånd till hemlig dataavläsning 2023 har fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 54 procent narkotikabrott eller narkotikasmuggling (58 procent 2022, 58 procent 2021)
- 20 procent våldsbrott (23 procent 2022, 21 procent 2021)
- 2 procent sexualbrott eller människohandel (7 procent 2022, 2 procent 2021)
- 0 procent tillgreppsbrott (0 procent 2022, 0 procent 2021)
- 5 procent ekonomiska brott (3 procent 2022, 6 procent 2021)
- 19 procent övriga brott (9 procent 2022, 13 procent 2021)

Av uppställningen ovan framgår att narkotikabrott eller narkotikasmuggling och våldsbrott även under 2023 varit de vanligast förekommande brottstyperna där hemlig dataavläsning använts.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp och uppgiftstyp

Nedan följer en redovisning av antalet tillstånd till hemlig dataavläsning fördelat på brottstyp och uppgiftstyp. Eftersom ett tillstånd kan avse flera olika uppgiftstyper, kan antalet redovisade tillstånd per brottstyp och uppgiftstyp i tabellen överstiga det totala antalet tillstånd till hemlig dataavläsning under året. Som jämförelse anges 2022 års siffror inom parentes.

	Narkoti- kabrott	Vålds- brott	Sexual- brott/ män- niskohan- del	Till- grepps- brott	Ekono- miska brott	Övriga brott
Avlyssningsuppgifter	257 (373)	93 (149)	11 (40)	0 (1)	26 (18)	90 (60)
Övervaknings- uppgifter	255 (370)	93 (150)	11 (40)	0 (0)	26 (18)	90 (60)
Platsuppgifter	255 (356)	93 (149)	11 (40)	0 (0)	25 (16)	89 (56)
Kameraövervaknings uppgifter	4 (3)	0 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)
Rumsavlyssnings- uppgifter	6 (6)	0 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (2)	0 (0)
Uppgifter som finns lagrade	252 (356)	91 (147)	11 (43)	0 (0)	26 (18)	89 (58)
Övriga användnings- uppgifter	250 (356)	92 (146)	11 (40)	0 (0)	25 (18)	89 (58)

Avslag och interimistiska beslut

Domstol har inte avslagit någon begäran från åklagare om tillstånd till hemlig dataavläsning under 2023 (under 2022 avslog domstol tre ärenden med fyra misstänkta personer). Vidare har åklagare fattat totalt 30 interimistiska beslut under 2023 som gäller avlyssningsuppgifter, övervakningsuppgifter, platsuppgifter, rumsavlyssningsuppgifter, uppgifter som finns lagrade och uppgifter som visar hur ett avläsningsbart informationssystem används (24 interimistiska beslut 2022). I likhet med föregående år har domstol fastställt samtliga beslut.

Avläsningstid

Den längsta verkställighetstiden för hemlig dataavläsning var 176 dagar under 2023 (119 dagar 2022). Den genomsnittliga avläsningstiden var 21 dagar under 2023 (20 dagar 2022), mediantiden 13 dagar (13 dagar 2022) och den kortaste verkställighetstiden en dag (en dag 2022).

Nyttan av hemlig dataavläsning

I de ärenden som omfattas av redovisningen av nyttan har hemlig dataavläsning använts i 132 ärenden med totalt 244 misstänkta personer

under 2023 (123 ärenden 2022). Ett beslut om hemlig dataavläsning kan innefatta en eller flera olika uppgiftstyper. Nedan anges i vilken omfattning den hemliga dataavläsningen har inneburit någon nytta för utredningen under 2023 fördelat på uppgiftstyp. Summan överstiger 100 procent eftersom en och samma tvångsmedelsanvändning kan ha gett upphov till flera olika nyttor.

Skr. 2024/25:64

Under förundersökning

Uppgifterna har utgjort underlag i en förhörssituation

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	53	22 %	24 %
Övervakningsuppgifter	50	21 %	20 %
Platsuppgifter	53	22 %	21 %
Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %
Uppgifter som finns lagrade	44	19 %	23%
Övriga användningsuppgifter	39	17 %	19%

Uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	108	45 %	30 %
Övervakningsuppgifter	101	42 %	29 %
Platsuppgifter	108	45 %	29 %
Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	1	50 %	0 %
Uppgifter som finns lagrade	86	37 %	27 %
Övriga användningsuppgifter	81	35 %	26 %

Uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	55	23 %	20 %
Övervakningsuppgifter	50	21 %	19 %
Platsuppgifter	47	20 %	18 %
Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %
Uppgifter som finns lagrade	42	18 %	19 %
Övriga användningsuppgifter	39	17 %	17 %

Uppgifterna har bidragit till utredning om brottsutbyte

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	16	7 %	7 %
Övervakningsuppgifter	16	7 %	5 %
Platsuppgifter	14	6 %	5 %
Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %
Uppgifter som finns lagrade	12	5 %	6 %
Övriga användningsuppgifter	10	4 %	5 %

Uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	73	30 %	32 %
Övervakningsuppgifter	67	28 %	29 %
Platsuppgifter	71	30 %	30 %
Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	1	50 %	100 %
Uppgifter som finns lagrade	59	25 %	31 %
Övriga användningsuppgifter	52	23 %	28 %

Efter förundersökningen

Uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	10	4 %	7 %
Övervakningsuppgifter	10	4 %	6 %
Platsuppgifter	10	4 %	6 %
Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %
Uppgifter som finns lagrade	10	4 %	5 %
Övriga användningsuppgifter	10	4 %	5 %

Uppgifterna har bidragit till att den misstänkte har kunnat åtalas

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	48	20 %	23 %
Övervakningsuppgifter	41	17 %	21 %
Platsuppgifter	46	19 %	21 %
Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %
Uppgifter som finns lagrade	37	16 %	23 %
Övriga användningsuppgifter	35	15 %	20 %

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	45	19 %	19 %
Övervakningsuppgifter	39	16 %	17 %
Platsuppgifter	42	18 %	18 %
Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %
Uppgifter som finns lagrade	35	15 %	19 %
Övriga användningsuppgifter	31	13 %	16 %

Överskottsinformation

Uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	35	15 %	14 %
Övervakningsuppgifter	31	13 %	13 %
Platsuppgifter	30	13 %	13 %
Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	100 %
Uppgifter som finns lagrade	28	12 %	13 %
Övriga användningsuppgifter	25	11 %	12 %

Uppgifterna har överförts som överskottsinformation enligt särskilt beslut för utredning av brott i en annan förundersökning

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	22	9 %	7 %
Övervakningsuppgifter	20	8 %	6 %
Platsuppgifter	16	7 %	5 %
Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %
Uppgifter som finns lagrade	17	7 %	7 %
Övriga användningsuppgifter	14	6 %	5 %

Övrigt

Uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt

Typ av uppgift	2023		2022
	Antal	Andel	Andel
Avlyssningsuppgifter	74	31 %	30 %
Övervakningsuppgifter	73	30 %	28 %
Platsuppgifter	80	34 %	27 %
Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	Ingen redovisad
Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %
Uppgifter som finns lagrade	71	31 %	37 %
Övriga användningsuppgifter	60	26 %	26 %

Nytan av hemlig dataavläsning ska även redovisas genom anonymiserade exempel från tillämpningen. Myndigheterna har redovisat följande exempel för 2023.

- I ett ärende som rörde försök till mord genom en skottlossning användes hemlig dataavläsning mot en person som kunde misstänkas för gärningen. Under den hemliga dataavläsningen upptäcktes omfattande kommunikation i en app där ett nytt mord planerades. Ett nytt beslut om hemlig dataavläsning beviljades för nya brottsmisstankar om förberedelse till mord. Det framkom i chattarna att utförare från en annan ort rekryterats och befann sig på orten. Polisen tog del av chattarna i realtid och av dessa framkom vem gärningen planerades mot, att en hyrbil från annan ort levererades till utförarna och att vapen var på väg att levereras till utförarna med taxi. Polisen stoppade taxin på väg till utförarna som också greps av polis. I taxin fanns vapen. Två av utförarna stod redo, varav en hade plasthandskar på sig och tejpad ärm- och benslut. En transport med rånarluvor, handskar och handsprit stoppades också i anslutning till platsen där gärningsmännen greps. I anslutning till dessa händelser hämtades också en större mängd kokain och ytterligare ett vapen från samma adress varifrån taxin åkte. Av chattarna framgick att även termosbomber fanns hos grupperingen. Vid husrannsakan senare samma kväll på en annan adress hittades tre termosbomber, fyra tändkapslar och ett fritidsbatteri. Fynd i telefoner visade senare att två sprängningsförsök gjorts med en av dessa bomber om 2,2 kilo sprängmedel mot anhöriga till en måltavla i ett rivaliserande kriminellt nätverk. Genom den beviljade hemliga dataavläsningen kunde ett mord förhindras och gärningsmännen gripas. Beslag kunde även göras av tre vapen samt ammunition, tre termosbomber med sprängmedel om fyra och ett halvt kilo, fyra sprängkapslar och 718 gram kokain. Åtal väcktes mot 24 personer för bland annat flera fall av försök till mord, förberedelse till mord, synnerligen grovt vapenbrott och grovt narkotikabrott.
- Ett ärende rörde en transport av större mängder narkotika på en segelbåt. De två personer som åtalades för att ha framfört båten med narkotikan gjorde gällande att de lämnat båten innan narkotikan lastades på. Av annan utredning hade framkommit att transporten delvis finansierades från Sverige genom att det lämnades in kontanter i en butik, varefter kontanterna hämtades av en person som sedan

skickade dem till besättningsmännen på båten. Genom tillstånd till hemlig dataavläsning kunde utredningen ta del av kommunikation om personens besök i butiken för att hämta kontanterna, uppgifter om hur kontanterna skulle hanteras och också kontakt med besättningsmännen. Bevisningen kunde jämföras med annan bevisning och gav då en tydlig bild av hur pengar hämtats i butiken för att sedan skickas vidare. Genom information som inhämtades genom hemlig dataavläsning kunde utredningen också ta del av kommunikation i samband med att båten avseglade med narkotikan. Kommunikationen rörde bland annat överföring av pengar till anhöriga till de två besättningsmännen. Kommunikationen gav därför starkt stöd åt att de varit på båten. Bevisningen åberopades i domstol. Personen som hanterat kontanterna dömdes för penningtvättsbrott. Besättningsmännen dömdes för synnerligen grovt narkotikabrott till långa fängelsestraff.

- Tullverket kontaktade Åklagarmyndigheten i anledning av ett större narkotikabeslag som inkommit med post från USA till en ort i Sverige. Innehållet – cirka elva kilo cannabis – byttes ut och hemliga tvångsmedel i form av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig dataavläsning kopplades in mot den som skulle ta emot paketet. Åtgärderna förenades med fysisk spaning från tullens personal. Paketet levererades och den misstänkte personen A greps i nära anslutning till det. Under tiden mellan det att hemliga tvångsmedel kopplades in och gripandet hade en rad kontakter förekommit mellan A och medmisstänkta via telefonsamtal och meddelanden via appar. Innehållet, som framgick tack vare de hemliga tvångsmedlen, innefattade konkreta anvisningar om bland annat betalning och den fortsatta hanteringen av paketet. Den som var närmast i kontakt med A om detta var B, och hemliga tvångsmedel kopplades in också mot B i form av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig dataavläsning, även omfattande förfluten tid. De konversationer som kunde inhämtas från olika appar samt avlyssnade telefonsamtal utgjorde avgörande bevisning för B:s delaktighet och överordnade ställning i brottsplanen i förhållande till mottagaren A. Även för A hade den information som säkrades genom hemliga tvångsmedel stor betydelse för att bevisa insikter och uppsåt och nå fram till en fällande dom. A och B dömdes för grov narkotikasmuggling till två och ett halvt års fängelse respektive tre års fängelse.
- Se även exempel under avsnitt 3.1 tredje punkten.

3.6 Tillämpningen av bestämmelserna om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Inom Åklagarmyndigheten har det fram till den 1 oktober 2023 enbart varit Riksenheten för säkerhetsmål som handlagt ärenden enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen). Från och med den 1 oktober 2023 handläggs ärenden om

preventiva hemliga tvångsmedel inom alla delar av den operativa verksamheten vid Åklagarmyndigheten. Utöver de ärenden som samtidigt har hanterats av Säkerhetspolisen och som ingår i redovisningen i avsnitt 3.8 har Riksenheten för säkerhetsmål under 2023, likt 2022, inte hanterat något ärende från Polismyndigheten enligt preventivlagen. Redovisningen nedan består således av de ärenden som registrerats vid de operativa åklagarenheterna mellan den 1 oktober och 31 december 2023.

Antalet personer

Totalt har 67 personer varit föremål för preventiva hemliga tvångsmedel under den redovisade perioden 2023. Av dessa var 47 personer föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, sex personer för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, två personer för hemlig kameraövervakning och tolv personer för hemlig dataavläsning.

Antalet personer fördelat på brottstyp

Nedan följer en redovisning av antalet personer som varit föremål för preventiva tvångsmedel fördelat på brottstyp.

	Narkoti- kabrott	Vålds- brott	Sexual- brott/ män- skohan- del	Till- grepps- brott	Ekono- miska brott	Övriga brott
Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation	4	32	0	0	0	11
Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation	1	4	0	0	0	1
Hemlig kameraövervakning	0	1	0	0	0	1
Hemlig dataavläsning	1	8	0	0	0	3

Antalet tillstånd

Det har under den redovisade perioden 2023 meddelats 106 tillstånd med stöd av preventivlagen. Av dessa avsåg 78 tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (varav ett enligt förenklat förfarande), elva tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, två tillstånd till hemlig kameraövervakning och 15 tillstånd till hemlig dataavläsning.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Skr. 2024/25:64

Nedan följer en redovisning av antalet tillstånd till preventiva tvångsmedel fördelat på brottstyp.

	Narkoti- kabrott	Vålds- brott	Sexual- brott/ män- skohan- del	Till- grepps- brott	Ekono- miska brott	Övriga brott
Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation	11	52	0	0	0	15
Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation	2	8	0	0	0	1
Hemlig kameraövervakning	0	1	0	0	0	1
Hemlig dataavläsning	2	8	0	0	0	5

Nyttan av preventiva hemliga tvångsmedel

Myndigheterna har redovisat nyttan av preventiva tvångsmedel genom följande anonymiserade exempel från tillämpningen 2023.

- I ett ärende fanns underrättelseinformation om en påtaglig risk för att ett grovt våldsbrott skulle begås. Uppgifter från preventiva hemliga tvångsmedel gav förutsättningar att gripa ett antal personer som misstänktes för grovt vapenbrott, narkotikabrott och penningtvättsbrott. Polismyndigheten tog även flera vapen, narkotika och kontanter i beslag i samband med ett antal husrannsakingar. Det är sannolikt att detta ingripande förhindrade ett eller flera planerade våldsbrott.
- Ytterligare ett ärende inleddes mot bakgrund av att det fanns en påtaglig risk för att ett grovt våldsbrott skulle begås i en konfliktmiljö. Informationen var inte tillräcklig för att inleda en förundersökning. Med hjälp av hemliga tvångsmedel och annan informationsinhämtning kunde polisen snabbt få fram att det sannolikt var fråga om en pågående brottsplanering. Med hjälp av denna information och yttre spaning kunde polisen, efter en kort tid, göra ett tillslag och gripa ett antal personer för förberedelse till mord och ta vapen i beslag. Merparten av de gripna var häktade vid tiden för myndigheternas redovisning.
- Preventiva tvångsmedel användes i ett ärende om grova våldsbrott. Syftet med ärendet var att avbryta den brottsliga verksamheten och förhindra ytterligare våldsdåd i en pågående konflikt. Ärendet resulterade inte i mer information om den beskrivna brottsliga verksamheten, däremot gav det andra resultat. I ärendet framkom det

överskottsinformation om kommande narkotikaaffärer som kunde delges berörda polisregioner vilka inledde förundersökningar om narkotikabrott. Annan överskottsinformation gav avgörande information om gärningsmännen i ett begånget mord.

- Preventiva tvångsmedel användes mot en person i ett ärende om grova våldsbrott. Efter ett par dagar kunde personen gripas tillsammans med andra personer vilket, utifrån information i ärendet, resulterade i en inledd förundersökning om förberedelse till mord.

3.7 Tillämpningen av bestämmelserna om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet

Antalet beslut

I detta avsnitt redovisas Polismyndighetens och Tullverkets tillämpning av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen). För Säkerhetspolisens tillämpning av inhämtningslagen, se avsnitt 3.8.

Av myndigheternas redovisning framgår att åklagare på ansökan av Polismyndigheten och Tullverket fattade 878 beslut, varav två avslagsbeslut, om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet under 2023 (727 beslut varav 23 avslag 2022).

Antalet beslut fördelat på brottstyp

Antalet beslut har under 2023 fördelat sig mellan olika brottstyper på följande sätt (avrundat till hela procent):

- 57 procent grovt narkotikabrott, synnerligen grovt narkotikabrott, grovt narkotikasmuggling eller synnerligen grovt narkotikasmuggling (54 procent 2022, 57 procent 2021)
- 27 procent grovt vapenbrott, synnerligen grovt vapenbrott eller grovt vapensmuggling (28 procent 2022, 28 procent 2021)
- 12 procent mord eller förberedelse till mord (13 procent 2022, 10 procent 2021)
- 4 procent andra grova brott, till exempel grovt mordbrand, brott mot lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, och människohandel (5 procent 2022, 4 procent 2021)

Hemlig dataavläsning

Sedan lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning trädde i kraft den 1 april 2020 kan rätten, på ansökan av åklagare, i vissa fall fatta beslut om tillstånd till inhämtning av kommunikationsövervaknings- eller platsuppgifter utanför en förundersökning. För att ett tillstånd ska beviljas krävs att åtgärden är av synnerlig vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott enligt 2 § inhämtningslagen. Av

Nyttan av inhämtningen

Nyttan av inhämtningen i underrättelseverksamhet ska redovisas genom anonymiserade exempel. De exempel som myndigheterna har angett för 2023 är bland annat följande.

- I ett ärende hos Tullverket om grov narkotikasmuggling av både cannabis och annan narkotika till Sverige i lastbils- och containerflödet fanns information om flera namngivna personer som arbetade tillsammans och som hade kopplingar till kriminella nätverk i Sverige. Senare kunde även andra länder knytas till ärendet och den aktuella grupperingen. Detta ledde till att yttre spaning aktiverades samtidigt som Tullverket, efter beslut av åklagare, inhämtade både historiska trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter i realtid på flertalet individer i ärendet. Samverkan inleddes också med andra länder genom Europol. De inhämtade uppgifterna var avgörande för att Tullverket kunde koppla flertalet ur grupperingen till andra tungt kriminellt belastade personer. Dessutom kunde olika intressanta geografiska positioner identifieras. Genom en analys av materialet blev det möjligt att kartlägga stora delar av grupperingen och dess verksamhet. Detta underrättelsearbete ledde till att en förundersökning kunde inledas.
- I ett ärende hos Tullverket om smuggling av kokain och cannabis fanns en namngiven misstänkt organisatör boende i södra Sverige. Underrättelseinformation om narkotikasmugglingen inkluderade information om att stora mängder kokain skulle lämnas av utanför Skånes kust. Via underrättelseinformation fick Tullverket det telefonnummer som användes av den misstänkte organisatören. Efter beslut av åklagare inhämtade Tullverket lokaliseringssuppgifter i realtid och genom en analys av de inkomna uppgifterna kunde Tullverket observera personen. En analys av de inhämtade uppgifterna i kombination med spaning gjorde att en förundersökning kunde inledas. Cirka 220 kilo cannabis och värdeföremål för miljonbelopp togs i beslag.
- I ett ärende där en person misstänktes smuggla in prekursorer och amfetaminolja från Polen för att framställa amfetamin inhämtade Tullverket, efter beslut av åklagare, både historiska trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter i realtid. Genom analys av de inkomna uppgifterna kunde Tullverket bekräfta hypotesen att personen var i kontakt med företag i Polen som var specialiserade på olika prekursorer samt lokalisera personen och gå vidare med tekniska åtgärder. Underrättelsearbetet ledde till att en förundersökning kunde inledas. Cirka 25 kilo amfetamin och utrustning som används till framställning av amfetamin togs i beslag.
- I ett underrättelseärende misstänktes att en ung individ var under rekrytering till att agera skytt i ett förestående våldsdåd varför ett beslut om realtidsövervakning med stöd av inhämtningslagen fattades. Den aktuella polisregionen kunde tack vare detta spåra och följa individen för att sedan omhänderta och återföra honom till ett HVB-hem.

- I ett ärende där en person varit behjälplig med att boka boende till utförare av grova våldsbrott hade personen i fråga kontakt med en yngre, oidentifierad man som just avvikit från ett HVB-hem. Direkt efter den kontakten tog personen kontakt med en lägenhetsuthyrare. Ett beslut om realtidsövervakning enligt inhämtningslagen möjliggjorde att mannen som avvikit kunde lokaliseras. Med hjälp av realtidsbevakningen kunde han gripas när han genomförde en skjutning mot en lokal.
- Under en intensiv våldsvåg i en region kontrollerades en person av polis vid ett flertal tillfällen under en kort tid. Underrättelseinformation visade att personen i fråga tog på sig att utföra våldsbrott mot betalning. Underrättelsemisstankar om kommande våldsbrott uppstod varpå ett beslut om realtidsövervakning fattades. Den underrättelsemisstänkte kunde följas till en annan stad där han utförde en sprängning mot en bostad. Med hjälp av den beslutade realtidsövervakningen kunde personen sedan gripas.
- En viss adress lokaliserades sedan man tagit beslut om tvångsmedel enligt inhämtningslagen. Via fysisk spaning kunde det konstateras att en underrättelsemisstänkt besökte adressen. Vid beslut om husrannsakan i ett senare skede och på aktuell adress påträffades ett vapen. Den misstänkte dömdes till fängelse i två år och fyra månader för grovt vapenbrott.

3.8 Säkerhetspolisens tvångsmedelsanvändning

I Säkerhetspolisens verksamhet har det med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott fattats totalt 676 beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning under 2023 (562 beslut 2022). Siffran inkluderar såväl initiala beslut som beslut om förlängning av tillståndstiden.

Vidare har det i Säkerhetspolisens verksamhet fattats 803 beslut om hemlig dataavläsning under 2023 (292 beslut 2022). Siffran inkluderar såväl initiala beslut som beslut om förlängning av tillståndstiden.

Åklagare har i Säkerhetspolisens ärenden under 2023 fattat 305 beslut med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (203 beslut 2022).

4.1 Tillämpningen av hemliga tvångsmedel vid förundersökning i brottmål eller med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål

Myndigheterna anför att hemliga tvångsmedel är nödvändiga verktyg i den brottsutredande verksamheten. Det gäller inte minst mot bakgrund av antalet grova brott och den utbredda tystnadskulturen, det vill säga oviljan hos vissa medborgare att samarbeta med de rättsvårdande myndigheterna. Antalet avslagsbeslut från domstol är få och det är sällan domstolen upphäver ett av åklagaren meddelat interimistiskt beslut. Det talar för att hemliga tvångsmedel används med urskiljning och omsorg.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har ökat för varje år sedan 2015 fram till 2020. Under 2015–2020 ökade antalet personer med 546 till 1 704 personer, vilket är en total ökning med 47 procent. År 2021 skedde i stället en relativt kraftig minskning, från 1 704 personer 2020 till 1 384 personer 2021, motsvarande en minskning med 19 procent. Under 2022 var 1 465 personer föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, en ökning med sex procent jämfört med föregående år. Under 2023 ökade antalet personer som var föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation till 1 837 personer, en procentuell ökning med 25 procentenheter jämfört med året innan och den högsta nivån sedan 2012.

Motsvarande mönster kan delvis urskiljas när det gäller antalet beslutade tillstånd, som även de ökade år för år under perioden 2015–2020, för att sedan gå ned drastiskt 2021. Minskningen mellan 2020 och 2021 motsvarade 23 procent. År 2022 gick antalet tillstånd upp något, från 3 926 tillstånd 2021 till 4 108 tillstånd 2022, en ökning med fem procent. Antalet beslutade tillstånd under 2023 har inte ökat på motsvarande sätt som när det gäller antalet personer. År 2023 beviljades totalt 4 203 tillstånd vilket kan jämföras med 2022 då 4 108 tillstånd beviljades. Det motsvarar en mindre ökning med två procentenheter. Sett över ett antal år bakåt har antalet tillstånd ökat något varje år sedan 2021, men antalet är alltså inte uppe på de nivåer som noterades för 2020 (5 072 tillstånd) och 2019 (4 793 tillstånd).

Tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, och andra hemliga tvångsmedel, beviljas framför allt i förundersökningar om brottstyperna narkotikabrott eller narkotikasmuggling respektive våldsbrott. Under 2023 ökade antalet personer som var föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation inom alla brottskategorier, förutom i kategorin tillgreppsbrott. I princip samma mönster noteras för antalet beviljade tillstånd, där antalet ökade i alla brottskategorier utom narkotikabrott eller smuggling.

Antalet personer som har varit föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har ökat betydligt under 2023 jämfört med föregående år, medan samma ökning inte noteras för antalet beviljade tillstånd. Detta kan bero på att tillstånd förlängts i mindre utsträckning jämfört med tidigare år. För detta talar även att den genomsnittliga avlyssningstiden har minskat med fem dagar jämfört med 2022 (från 48 dagar till 43 dagar 2023).

Statistiken visar att användningen av hemliga tvångsmedel överlag har ökat något under 2023. En möjlig förklaring kan vara den brottsutveckling som skett i samhället under senare år. Grova våldsbrott i form av skjutningar och sprängningar har ökat och den organiserade brottsligheten är utbredd. Den omständigheten att användning av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation fortsatt öka inom brottskategorierna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott talar också för detta.

En annan förklaring till den ökade användningen av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och övriga hemliga tvångsmedel kan vara de ändringar i rättegångsbalken som trädde i kraft den 1 oktober 2023. Författningsändringarna innebär att hemliga tvångsmedel, däribland hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, kan används i fler fall än tidigare (se 27 kap. 18 a § rättegångsbalken). De utökade möjligheterna att använda hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation påverkar dock endast användningen under det fjärde kvartalet.

Minskningen av det totala antalet avlyssnade personer och beviljade tillstånd 2021 jämfört med 2020 beror sannolikt på att många utredningar byggd på information från de krypterade tjänsterna Encrochat, SkyECC och Anom. Genom information från dessa tjänster har kommunikation kunnat säkras och behovet av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation kan därför ha minskat. Den ökade användningen av framför allt hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation under 2023 talar för att betydelsen av information från de krypterade tjänsterna avtagit och att de brottsbekämpande myndigheterna återgått till att använda de traditionella hemliga tvångsmedlen.

Precis som tidigare finns relativt stora skillnader mellan de olika nyttoparametrarna. Samtidigt är det tydligt att de inbördes förhållandena mellan respektive parameter är relativt konstant över tid. Nyttoredo-visningen för 2023 visar att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har störst nytta under en förundersökning, framför allt genom att uppgifterna utgjort underlag i en förhörssituation (40 procent jämfört med 43 procent 2022), medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras (49 procent jämfört med 53 procent 2022) eller lett till stärkta misstankar mot den misstänkte (42 procent 2023 och 2022).

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

Under åren 2017 till 2020 har antalet personer som varit föremål för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ökat år för år, från 2 162 personer år 2017 till 3 490 personer år 2020. Mönstret bröts sedan 2021 och 2022 då antalet personer minskade till 3 310 respektive 3 314 personer. År 2023 konstateras åter en ökning, till 3 943 personer. Detta är

en ökning med 19 procentenheter jämfört med föregående år och även det högsta antal som redovisats de senaste tio åren.

Även antalet tillstånd som beviljats under 2023 har ökat jämfört med tidigare år. År 2023 beviljades 15 353 tillstånd vilket är en tydlig ökning både jämfört med föregående års 13 146 tillstånd och sett över ett antal år bakåt. Antalet beviljade tillstånd under 2023 är det högsta antal som redovisats under de senaste tio åren.

Uppdelat på brottstyper visar statistiken att hemlig övervakning av elektronisk kommunikation används främst i förundersökningar som rör kategorierna våldsbrott, narkotikabrott eller smuggling samt övriga brott. Under 2023 var 993 av de personer som var föremål för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation misstänkta för narkotikabrott eller smuggling, 1 558 för våldsbrott och 926 för övriga brott. När det gäller antalet beviljade tillstånd visar statistiken för 2023 likt tidigare år att det beviljas betydligt fler tillstånd i förundersökningar som rör våldsbrott (8 182 tillstånd av totalt 15 353) jämfört med övriga brottstyper. Statistiken visar också en tydlig ökning i kategorin övriga brott. Under 2023 användes hemlig övervakning av elektronisk kommunikation mot 926 personer (626 personer 2022) och 3 023 tillstånd (2031 tillstånd 2022) beviljades för brottstypen övriga brott. Det är en ökning om 41 procentenheter (personer) och 49 procentenheter (tillstånd) vid en jämförelse mellan de två senaste åren. På samma sätt som tidigare år visar de redovisade siffrorna att hemlig övervakning av elektronisk kommunikation används i mycket få ärenden som rör sexualbrott och människohandel liksom tillgreppsbrott och ekonomiska brott.

Den tydliga ökningen av antalet övervakade personer och beviljade tillstånd kan till viss del sannolikt förklaras av de många allvarliga våldsbrott som ägde rum under 2023 och av de ökade möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel som trädde i kraft den 1 oktober 2023. På motsvarande sätt som för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation innebär författningsändringarna att hemlig övervakning av elektronisk kommunikation numera kan användas i samband med förundersökningar om fler typer av brott (se 27 kap. 19 a § rättegångsbalken).

Hemlig kameraövervakning

Antalet övervakade personer och tillstånd till hemlig kameraövervakning ökade markant under 2023 jämfört med föregående år. Under 2023 övervakades 534 personer och 407 tillstånd beviljades (250 personer och 239 tillstånd 2022), en procentuell ökning med 114 procentenheter respektive 70 procentenheter.

Ökningen under 2023 har framför allt skett i förundersökningar som rör brottstyperna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott. Under 2023 övervakades 345 personer som misstänktes för narkotikabrott eller smuggling och 260 tillstånd beviljades (177 personer och 162 tillstånd 2022). För brottskategorin våldsbrott övervakades 114 personer under 2023 och 74 tillstånd beviljades (37 personer och 36 tillstånd 2022). Den genomsnittliga övervakningstiden har ökat något, från 40 dagar år 2022 till 43 dagar 2023.

En möjlig förklaring till ökningen kan vara att de brottsbekämpande myndigheternas tekniska förmåga har ökat under senare år, bland annat genom en ökad användning av drönare. Samtidigt som statistiken visar en betydande procentuell ökning av hemlig kameraövervakning så används tvångsmedlet fortfarande i förhållandevis få fall jämfört med de flesta andra hemliga tvångsmedel. Ökningen under 2023 får därför värderas med viss försiktighet.

Nyttoredovisningen omfattar användningen av hemlig kameraövervakning i ärenden där förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan fattats under 2023. Det innebär att de författningsändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2023 endast i liten omfattning bör ha påverkat nyttoredovisningen. På samma sätt som tidigare år finns det förhållandevis stora skillnader mellan de olika nyttoparametrarna. Tidigare år har de inbördes förhållandena mellan parametrarna legat relativt fast över tid. Under 2023 har den procentuella nyttan för i princip alla parametrar minskat. Någon självklar förklaring till den minskade andelen nytta har inte identifierats. En möjlig påverkansfaktor kan vara tillstånd som beviljats men som av olika anledningar inte verkstälts och således inte resulterat i någon nytta. Den parameter som fortfarande är relativt konstant i förhållande till tidigare år är att uppgifter i 64 procent av ärendena har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras.

Hemlig rumsavlyssning

Under 2023 beviljades 146 tillstånd till hemlig rumsavlyssning och 110 personer avlyssnades. Det är en ökning jämfört med 2022, då antalet tillstånd var 79 och antalet avlyssnade personer var 60. Åren dessförinnan var dock antalet avlyssnade personer och tillstånd ungefär i nivå med statistiken för 2023. År 2021 beviljades 166 tillstånd och 79 personer avlyssnades och år 2020 beviljades 135 tillstånd och 80 personer avlyssnades. Vid en jämförelse med andra hemliga tvångsmedel framstår användningen av hemlig rumsavlyssning, liksom tidigare år, som begränsad. Den procentuella ökningen är visserligen hög och kan möjligen ha samma orsaker som angetts för andra hemliga tvångsmedel.

Liksom tidigare år har hemlig rumsavlyssning använts i stort sett uteslutande vid brottstyperna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott.

När det gäller avlyssningstiden noteras en ökning av såväl genomsnittstiden som mediantiden. Under 2023 pågick övervakning i genomsnitt i 51 dagar och med en mediantid om 31 dagar.

Även vad gäller nyttan är det svårt att dra några långtgående och generella slutsatser utifrån statistiken eftersom underlaget är begränsat. Nyttanalyserna talar dock för att uppgifter från hemlig rumsavlyssning i stor utsträckning bidrar till att effektiv spaning genomförs.

Hemlig dataavläsning

Antalet personer som varit föremål för hemlig dataavläsning har ökat år för år sedan möjligheten att använda hemlig dataavläsning infördes 2020. Under det första året (som endast avsåg perioden april till december)

användes hemlig dataavläsning mot 170 personer. År 2022 användes hemlig dataavläsning mot 365 personer. Under 2023 noteras för första gången en minskning, till 331 personer. Även antalet beviljade tillstånd minskade jämfört med föregående år. Under 2023 beviljades 478 tillstånd vilket kan jämföras med 2022 då 649 tillstånd beviljades, en minskning med 26 procentenheter. Minskningen har skett inom alla brottstyper förutom inom kategorierna ekonomiska brott och övriga brott.

Fortfarande används hemlig dataavläsning framför allt vid narkotikabrott eller smuggling men även vid våldsbrott. Under 2023 beviljades 258 tillstånd som berörde 160 personer i kategorin narkotikabrott eller smuggling, och för våldsbrott var de siffrorna 93 tillstånd och 74 personer.

Liksom tidigare år är de vanligaste uppgiftstyperna avlyssningsuppgifter, övervakningsuppgifter, platsuppgifter, lagrade uppgifter och övriga användningsuppgifter.

Den genomsnittliga tiden för hemlig dataavläsning under 2023 var 21 dagar, vilket är en ökning med en dag jämfört med föregående år. Mediantiden för 2023 var 13 dagar, vilket är samma nivå som året dessförinnan. Den längsta tiden ökade däremot. År 2023 var den längsta tid som någon var föremål för hemlig dataavläsning 176 dagar, vilket kan jämföras med 2022 då den var 119 dagar. Eftersom hemlig dataavläsning fortfarande får anses som ett relativt nytt hemligt tvångsmedel där statistik endast finns för tre hela år, är det svårt att dra några slutsatser utifrån statistiken.

Vid en jämförelse av nyttan av hemlig dataavläsning kan det konstateras att det förekommer relativt stora variationer beroende dels på typ av nytta, dels på vilken uppgiftstyp som jämförs. På ett generellt plan kan dock det sägas att nyttan av hemlig dataavläsning ligger på samma nivåer som 2022. En viss ökning kan noteras när det gäller parametern att uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras.

Internationell rättslig hjälp i brottmål

Även om det totala antalet tillstånd efter begäran om internationell rättslig hjälp fortfarande är relativt lågt ökade antalet tillstånd 2023 med 24 procentenheter från 258 tillstånd till 319 tillstånd. Året dessförinnan var ökningen endast två procentenheter. Ökningen för 2023 består till stor del av att antalet ansökningar om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ökade från 36 till 103. Detta ska dock ses i ljuset av att antalet ansökningar om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation minskade från 62 till 36 under åren 2021 och 2022. Antalet tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp är relativt oförändrat 2023 (196) jämfört med 2022 (207). Eftersom antalet ärenden är förhållandevis få kan stora procentuella skillnader uppstå om ett antal ärenden får stort genomslag. Det är därför svårt att närmare analysera statistiken och anledningen till att antalet tillstånd ökat 2023.

4.2 Tillämpningen av bestämmelserna om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Genom de ändringar i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott som trädde i kraft den 1 oktober 2023 kan preventiva tvångsmedel användas i betydligt fler fall än tidigare. Författningsändringarna hade vid myndigheternas redovisning endast varit i kraft under ett kvartal och statistiken visar att användningen under den perioden har varit förhållandevis begränsad. Under oktober till december beslutade domstol om 106 tillstånd och 67 personer berördes av preventiva tvångsmedel. Det är mot denna bakgrund svårt att dra några närmare slutsatser kring användningen av preventiva tvångsmedel under 2023.

4.3 Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet

Åklagarmyndigheten har under 2023, på ansökan av Polismyndigheten och Tullverket, sammanlagt fattat 878 beslut om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet (727 beslut 2022 och 599 beslut 2021). Det kan därmed konstateras att det – i likhet med föregående år – skett en markant ökning av antalet fattade beslut.

Orsaken till detta är sannolikt det fortsatt svåra och omfattande konfliktläge som råder inom den organiserade brottsligheten i Sverige där inhämtning enligt aktuell lagstiftning är till stor hjälp vid kartläggning och identifiering av aktörer. Lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet är ett viktigt verktyg för Tullverkets och Polismyndighetens underrättelseverksamhet, i takt med att ärenden blir mer komplexa och det finns behov av uppgifter i realtid för att styra underrättelseverksamhetens spaningsresurser. De ändringar i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott som trädde i kraft den 1 oktober 2023 är sannolikt också en av orsakerna till att antalet inhämtningsärenden ökat. Kartläggning av kontakter och bekräftelse av aktiva telefonnummer genom inhämtningslagen har i många regioner gett underlag för framgångsrika ärenden inom ramen för preventiv avlyssning.

Polismyndigheten prioriterar insatser mot den ökade våldsanvändningen och det dödliga våldet i samhället och har även under 2023 fokuserat på riktat arbete i konfliktmiljöer. Konflikter och dödligt våld gör fortsatt ett tydligt avtryck i statistiken då 231 av 750 fattade beslut avsett grovt vapenbrott eller synnerligen grovt vapenbrott, vilket är en ökning från föregående år. Även beslut enligt inhämtningslagen som avser mord eller förberedelse till mord har ökat markant, från 94 beslut 2022 till 107 beslut 2023. När det gäller grovt eller synnerligen grovt narkotikabrott syns också en markant ökning från föregående år.

I Säkerhetspolisens verksamhet har användningen av hemliga tvångsmedel ökat inom alla områden. Med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott fattades under 2023 totalt 676 beslut (562 beslut 2022) om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning. Vidare fattades 803 beslut om hemlig dataavläsning under 2023 (292 beslut 2022). Åklagare har i Säkerhetspolisens ärenden under 2023 fattat 305 beslut med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (203 beslut 2022).

Den viktigaste förklaringen till att antalet beslut om tvångsmedel har ökat ligger i det försämrade omvärldsläget och att Säkerhetspolisen har fått bättre förutsättningar att verkställa beslut.

5 Regeringens bedömning av redovisningen av användningen av hemliga tvångsmedel

5.1 Utgångspunkter vid användning av hemliga tvångsmedel

Det är av grundläggande betydelse i en rättsstat att rätten till skydd för privat- och familjeliv respekteras. För en effektiv brottsbekämpning är det samtidigt nödvändigt att det finns tillräckliga befogenheter för de brottsbekämpande myndigheterna att i vissa väl avgränsade fall kunna använda hemliga tvångsmedel som ett yttersta hjälpmedel. Vidare är det en självklar utgångspunkt att bestämmelserna om tvångsmedel och deras tillämpning måste leva upp till högt ställda rättssäkerhetskrav. Det integritetsintrång som hemliga tvångsmedel medför kan accepteras om det belagda behovet och nyttan av de hemliga tvångsmedlen är tillräckligt stora. Nya åtgärder som sammantaget kan innebära en ökad risk för den personliga integriteten kan samtidigt bidra till bättre möjligheter för de brottsbekämpande myndigheterna att förhindra, utreda och lagföra allvarlig brottslighet. Detta medför i sig en ökad rättstrygghet för enskilda.

Vid avvägningen mellan enskildas rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv och samhällets intresse av en effektiv brottsbekämpning är det betydelsefullt att med tillräckligt god precision kunna bedöma vilka resultat som användningen av hemliga tvångsmedel har lett till.

5.2 Nyttan av de hemliga tvångsmedlen

För att tvångsmedlens legitimitet varaktigt ska kunna upprätthållas i samhället är det, vid sidan av en noggrann proportionalitetsbedömning, angeläget att i största möjliga mån redovisa vilken betydelse – nytta – tillämpningen av tvångsmedlen har i den brottsbekämpande verksamheten. Ett grundläggande krav för tillstånd till hemliga tvångsmedel är att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen. Det uttrycket inrymmer ett kvalitetskrav när det gäller de upplysningar som åtgärden kan ge. Dessutom får de uppgifter man kan komma åt i princip inte vara åtkomliga med andra mindre ingripande metoder, men uttrycket synnerlig vikt behöver nödvändigtvis inte innebära att åtgärden ska ge avgörande bevisning som omedelbart kan leda till en fällande dom, se propositionen om vissa tvångsmedelsfrågor (prop. 1988/89:124 s. 44).

Det tidigare nyttobegreppet definierades som antalet fall där det hemliga tvångsmedlet har lett till användning av ett annat tvångsmedel mot den misstänkte. Detta nyttobegrepp ifrågasattes av bland annat Integritetsskyddskommittén och av Utredningen om utvärdering av vissa hemliga tvångsmedel. Integritetsskyddskommittén uttalade i delbetänkandet Skyddet för den personliga integriteten (SOU 2007:22 Del I s. 186) bland annat att det inte finns någon klar uppfattning om vad den förväntade effektiviteten är eller bör vara. Utredningen om utvärderingen av vissa hemliga tvångsmedel uttalade i betänkandet Utvärdering av buggning och preventiva tvångsmedel (SOU 2009:70 s. 12) att effektmåttet var mycket trubbigt. Även Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel som gjort en djuplodande kartläggning av nyttan med hemliga tvångsmedel enligt lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott konstaterade i betänkandet Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott (SOU 2012:44 s. 481) att det är en komplex uppgift att beskriva nyttan av tvångsmedels-tillämpningen. Utredningen om preventiva tvångsmedel uttalade i delbetänkandet Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel (SOU 2022:52, s. 162–163) att det är förenat med svårigheter att bedöma effektiviteten i att använda tvångsmedel i preventivt syfte, eftersom det är svårt att bedöma vad som i ett visst fall är orsaken till att ett brott inte kommer till stånd. Att risken inte förverkligas kan bero på andra vidtagna åtgärder inom underrättelseverksamheten liksom andra omständigheter oberoende av de brottsbekämpande myndigheternas insatser. Enligt utredningen behöver effektivitetsanalysen snarare vara resonerande och framåtblickande än mätas i siffror och andelstal relaterade till vissa följder.

I en brottsutredning förekommer det ofta att flera telefonnummer avlyssnas eller övervakas med stöd av flera tillstånd som avser en och samma person. Det förekommer att ett tillstånd i princip enbart leder fram till att ett nytt telefonnummer behöver avlyssnas eller övervakas. Även på andra sätt samverkar resultaten av olika tillstånd och olika hemliga tvångsmedel med varandra på ett sätt som gör att det är svårt att avgöra vilket tillstånd som gett den slutliga nyttan. Mot denna bakgrund anser regeringen att det varken är ändamålsenligt eller lämpligt att slå fast vilka resultat som ska nås vid användningen av hemliga tvångsmedel i enskilda brottsutredningar, eller att i förväg bestämma att en viss procentandel av

samtliga fall där hemliga tvångsmedel används ska leda till vissa förväntade resultat (se SOU 2012:44 s. 481 och SOU 2022:52 s. 162–165).

I redovisningen för 2023 har myndigheterna, i likhet med redovisningen för föregående år, redogjort för några av de olika åtgärder som följt av tvångsmedelsanvändningen. Syftet har varit att det ska vara möjligt att så objektivt som möjligt kunna bedöma nyttan av olika tvångsåtgärder. Myndigheterna har redovisat bland annat om de inhämtade uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte, till ett annat tvångsmedel, till att effektiv spaning har kunnat genomföras, till att den misstänkte har kunnat avföras från utredningen eller till att den misstänkte har kunnat åtalas. Dessutom har myndigheterna redovisat i vilken utsträckning uppgifter från tvångsmedlet har utgjort underlag i en förhörssituation eller använts som överskottsinformation samt om uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte.

Det uppdrag som regeringen beslutade i december 2015 om den årliga redovisningen av vissa hemliga tvångsmedel innebär en ny periodisering av redovisningen av vilken nytta ett tvångsmedel har haft. När det gäller utvecklingen av nyttan av hemliga tvångsmedel över tid innebär den nya periodiseringen att nyttan under 2023 endast kan jämföras med nyttan under 2015–2022, som redovisades på samma sätt. Nyttan för hemlig dataavläsning ska enligt det kompletterande uppdrag som regeringen beslutade i mars 2020 redovisas på samma sätt som i grunduppdraget. Det tvångsmedlet redovisas i år för fjärde gången och det är tredje gången redovisning avser ett helt år. Jämförelsematerialet är därför begränsat.

Av myndigheternas redovisning framgår att användningen av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, efter att ha ökat under 2018–2020, minskade under 2021. Under 2022 skedde en mindre ökning, men användningen var fortsatt lägre än något av åren 2018–2020. En sannolik förklaring till den minskade användningen under 2021 är att många utredningar har kunnat byggas på information som genom internationella samarbeten säkrats från de krypterade tjänsterna Encrochat, SkyECC och Anom. Den ökade användningen av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation under 2023 talar i viss mån för att betydelsen av information från de krypterade tjänsterna avtagit och att de brottsbekämpande myndigheterna återgått till att använda de traditionella hemliga tvångsmedlen. Fördelningen av de olika formerna av nytta visar att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation under 2023, i likhet med tidigare år, främst har haft betydelse genom att uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras, att uppgifterna har använts som underlag vid förhör eller att misstankarna har stärkts mot den misstänkte.

I fråga om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ökade antalet tillstånd och antalet misstänkta personer som har varit föremål för tvångsmedlet under perioden 2018–2020, för att därefter minska under 2021 och 2022. Det var dock fråga om en marginell minskning från tidigare mycket höga nivåer. Under 2023 ökade både antalet tillstånd och antalet misstänkta personer jämfört med tidigare år, till de högsta antal som redovisats under de senaste tio åren. Den tydliga ökningen av antalet övervakade personer och beviljade tillstånd kan sannolikt förklaras av de många allvarliga våldsbrott som ägde rum under 2023, men delvis också av de ökade möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel som trädde i kraft under året.

Även när det gäller hemlig kameraövervakning ökade antalet tillstånd och antalet övervakade personer tydligt under 2023. Uppgifterna har, i likhet med föregående år, haft störst betydelse för att effektiv spaning har kunnat genomföras. Under 2023 har den procentuella nyttan för i princip alla parametrar minskat. Någon självklar förklaring till den minskade andelen nytta har inte identifierats. Som framgår av avsnitt 4.1 är det för tidigt att dra några slutsatser av de lagändringar om hemlig kameraövervakning som trädde i kraft den 1 oktober 2023, eftersom nyttoredovisningen omfattar användningen av hemlig kameraövervakning i ärenden där förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan fattats under 2023.

När det gäller nyttan av hemlig rumsavlyssning är det också svårt att dra några långtgående och generella slutsatser utifrån statistiken eftersom underlaget är begränsat, även om användningen av hemlig rumsavlyssning ökat under 2023. Nyttanalysen talar dock för att uppgifter från hemlig rumsavlyssning i stor utsträckning bidrar till att effektiv spaning genomförs.

Den 1 april 2020 trädde lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning i kraft (se avsnitt 2.6). Lagen är en viktig del i arbetet med att bekämpa den grova och organiserade brottsligheten i Sverige. Hemlig dataavläsning ger bättre och effektivare möjligheter att ta del av information som tidigare inte varit tillgänglig, till exempel på grund av kryptering. Av myndigheternas redovisning framgår att antalet personer som hemlig dataavläsning använts mot och antalet tillstånd har ökat årligen fram till 2023, då antalen gick ned något. Redovisningen visar också att hemlig dataavläsning har använts i större utsträckning än vad som uppskattades vid lagens införande. Uppskattningen var att hemlig dataavläsning, räknat i antalet verkställigheter, skulle vara mer jämförbart med hemlig rumsavlyssning än med de andra hemliga tvångsmedlen (prop. 2019/20:64 s. 81). Vid en jämförelse av nyttan av hemlig dataavläsning kan konstateras att det förekommer relativt stora variationer beroende dels på typ av nytta, dels på vilken uppgiftstyp som jämförs. På ett generellt plan kan dock sägas att nyttan av hemlig dataavläsning under 2023 ligger på samma nivåer som föregående år. En viss ökning kan noteras när det gäller parametern att uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras. Sammantaget talar både den ökande användningen sedan tvångsmedlet infördes och de exempel som myndigheterna redovisat för att åtgärden medför stor nytta i brottsbekämpningen och att den utgör ett viktigt utredningsverktyg för de brottsbekämpande myndigheterna.

När det gäller inhämtning enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet har användningen – i likhet med föregående år – ökat markant. Orsaken till detta är sannolikt, enligt Polismyndigheten och Tullverket, det konfliktläge som råder inom den organiserade brottsligheten i Sverige. Det faktum att de beslut om avsett grovt eller synnerligen grovt vapenbrott eller mord har ökat under 2023 talar också för detta. Myndigheterna har också redovisat ett antal exempel för att beskriva nyttan av inhämtningen. Av dessa framgår bland annat att inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation har varit till nytta för kartläggning och identifiering av aktörer och att uppgifterna har bidragit till att förundersökningar har kunnat inledas, liksom att personer – flera av

dem unga – som fått uppdrag att utföra våldsdåd mot betalning eller agera skyttar har kunnat gripas eller omhändertas.

Genom ändringar i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) som trädde i kraft den 1 oktober 2023 kan preventiva tvångsmedel användas i betydligt fler fall än tidigare. Lagändringarna hade vid myndigheternas redovisning endast varit i kraft under ett kvartal. Under 2023 beslutade domstol om 106 tillstånd till preventiva tvångsmedel och 67 personer berördes av sådana tvångsmedel. Av de exempel som myndigheterna redovisat framgår att beslut enligt preventivlagen har bidragit till att Polismyndigheten kunnat vidta flera åtgärder som enligt myndigheten sannolikt förhindrat planerade våldsbrott.

Av myndigheternas redovisning framgår att de hemliga tvångsmedlen fyller en mycket viktig funktion för det brottsutredande arbetet. Den visar också att de hemliga tvångsmedlen har inneburit en reell nytta.

5.3 Pågående arbete på området hemliga tvångsmedel

Regeringen fortsätter att prioritera insatser för att bekämpa och förebygga brott. Regeringen fortsätter också arbetet med att modernisera de utredningsverktyg som behövs för en effektiv brottsbekämpning samtidigt som den personliga integriteten värnas.

I augusti 2021 tillsatte regeringen en utredning som bland annat skulle se över datalagringsregleringarna. Syftet med uppdraget var att säkerställa att de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till information förbättras och upprätthålls över tid i takt med teknikutvecklingen och förändrade kommunikationsvanor. Utredningen redovisade sitt uppdrag den 30 maj 2023 (se betänkandet Datalagring och åtkomst till elektronisk information, SOU 2023:22). I syfte att komplettera beredningsunderlaget har ett utkast till lagrådsremiss tagits fram. Utkastet har remitterats och remisstiden går ut den 17 januari 2025.

I april 2020 infördes det nya hemliga tvångsmedlet hemlig dataavläsning. Lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning är tidsbegränsad till utgången av mars 2025 och en utredning föreslog i november 2023 att lagen ska permanentas (se betänkandet Hemlig dataavläsning – utvärdering och permanent lagstiftning, SOU 2023:78). I november 2024 beslutade regeringen om propositionen Hemlig dataavläsning mot allvarliga brott som bland annat innehåller förslag om att lagstiftningen om hemlig dataavläsning ska gälla utan tidsbegränsning och att hemlig dataavläsning ska få användas i fler fall i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för ett brott (prop. 2024/25:51).

Regeringen gav i juni 2023 en särskild utredare i uppdrag att analysera behovet av att använda hemliga tvångsmedel, inklusive preventiva hemliga tvångsmedel, mot brottsmisstänkta personer som inte har fyllt 15 år, och föreslå hur en ordning bör utformas som innebär att det blir möjligt att använda hemliga tvångsmedel mot personer som inte har fyllt 15 år och som begår grova brott (dir. 2023:102). Uppdraget ska redovisas senast den 20 december 2024.

5.4 Sammanfattande bedömning

Regeringens bedömning är sammanfattningsvis att myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel under 2023 har varit ett ändamålsenligt och nödvändigt instrument i brottsbekämpningen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 december 2024

Närvarande: statsrådet Svantesson, ordförande, och statsråden Ankarberg Johansson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Strömmer, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottner, M Persson, Wykman, Kullgren, Liljestrand, Brandberg, Bohlin, Pourmokhtari, Rosencrantz

Föredragande: statsrådet Strömmer

Regeringen beslutar skrivelse Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2023